

ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੋਂਸਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL- 14

No. 356

September 23, 2020

E-mail : info@pardestimes.com

Ph 510-938-7771

Ph 530-315-1020

ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਣਗੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ - ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਸਥਿਤ ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਲਾਈਨ (ਐਲ ਏ ਸੀ) 'ਤੇ ਬਣੇ ਫੌਜੀ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਦਰਮਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਤਕਰੀਬਾਨ 14 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਕਾਮਾਂਡਰ ਪੱਧਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਬਣੀ। 10 ਸੱਭਿਆਤ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਵੇਸ਼ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਮਾਸਕੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਪੰਜ ਮੁੰਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸੈਨਿਕ ਗੱਲਬਾਤ

ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੂਚਰ ਹੈ ਕਿ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸੁਮੁਚੇ ਪੁਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਤਣਾਅ ਘੱਟ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਦਰਮਿਆਨ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਦੌਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਤੇ ਐਲਏਸੀ 'ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਹਾਰਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਨ ਗਰਾਊਂਡ ਯਾਨੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ, ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਲਤਡਿਹੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ, ਫਰੰਟ ਲਾਈਨ (ਸਰਹੱਦ) 'ਤੇ ਹੋਰ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ, ਗਰਾਊਂਡ 'ਤੇ 'ਜਿਉ ਦੀ ਤਿਉ' ਸਥਿਤੀ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਪੇਂਦਾ ਹੈ ਜਾਣ। ਇਸ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ 7 ਵੇਂ ਦੌਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਐਲਏਸੀ 'ਤੇ ਜੋ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਹੱਲ ਨਿਕਲ ਸਕੇ ਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਮਨ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਹੋ ਸਕੇ।

Allstate
You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
Auto ~ Home ~ Life ~ Health ~ Business ~ Commercial
PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490

30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

AUTOBAHN

Body & Paint

Specializing in Convenience & Quality

Baghel Singh Jaswal
Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023
www.autobahnbodypaint.com

778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

Padam Builders Inc.
ਜਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ

ਆਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੋਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਸਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Bhupinder Singh Padam
email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803

CELL 510-565-6667

3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਗੱਦਿਊਜ਼ੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,
ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ
ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫਤਰ   ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫਤਰ   ਸੈਕਰੈਟੈਂਸ ਦਫਤਰ   ਫਾਰਮਜ਼ਨ ਦਫਤਰ

4480 S. Grimmer Blvd # 208 Fremont, CA 94538 Jackson Height, NY 11372 37-18-73rd ST. Ste 401 Sacramento CA-95691 2945 W. Capitol Ave. West 916-372-448 phone 559-271-5511

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)
408-972-8000,
408-835-0202 (Cell)

Budwal and Associates
315 Piercy Road, San Jose, CA 95138
Budwal@sagepointadvisor.com

See me today and get the discounts and service you deserve

Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# 0F22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040

Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com
State farm mutual Automobile Insurance Company. State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

STATE FARM INSURANCE

**ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਇਕ ਸਪਾਰਨ ਅਤੇ
ਗੁਪਤ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 9 ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਹੈ**

**ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ**

**ਅੱਜ ਹੀ
ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ
ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੋ**

CaliforniaCensus.org

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਖਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਹੋਇਆ ਪੁਰਾ ਗਰਮ

ਬਾਈਡਨ ਜਿੱਤੇ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ- ਟਰੈਕ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ - ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋਅ ਬਾਈਨਨ ਜਿੱਤੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚੀਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਿਡੇਨ ਨੇ ਇਕ ਡਿਪਲੋਮੇਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਦਾਖਿਆਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕਾਢੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਬਿਡੇਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿੱਤਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਓਗਿਓ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਿੱਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਖਿਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕੋਰੋਨਾ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੇ

ਖਤਰੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿਛਲੇ ਦੋ
ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਕਈ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ
ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ
ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਆਏ ਪ੍ਰੇਤੁ
ਮਾਸਕ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ
ਦੁਰੀ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਸਬੰਧੀ ਦਿਸ਼ਾ-
ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ
ਮੁਰਖਤਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ
ਦੇਸਿਆ।

ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਈਡਨ
ਕੋਲ 47 ਸਾਲ ਦਾ ਸਿਆਸੀ
ਅਨਕਵਤ ਹੈ। ਉਹ ਅਨਕਵਤੀ ਹਨ

ਅਮਰੀਕੀ ਵੇਟਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ
ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਉੱਚਾਈਆਂ ਤੋਂ
ਲਿਜਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਾਈਡਨ-ਸਲੀਪੀ (ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣ
ਵਾਲੇ) ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਅਰਥਾਤੇ ਨੂੰ ਠੱਪ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਗੇ।
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬਿਡੇਨ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਖਰਬ ਢਾਲਰ ਦਾ ਵਾਧਾ
ਕਰਨ, ਓਹਾਇਓ ਦੇ ਕੋਇਲਾ-ਤੇਲ-ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ
ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੀਨ ਅਤੇ ਦੁਜੇ
ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਓਗੇ?

ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਲ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਈਡਨ ਜਿੱਤਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਚੀਨ ਜਿੱਤ ਗਿਆ। ਜੇ ਅਸੀਂ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਠ ਬੋਲਿਆ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ
ਬਿਡੇਨ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਦੋਸ਼
ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਡੇਨ ਨੇ ਚੀਜ਼
ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਦਕਿ ਚੀਨ ਸਾਡੀ ਬੋਧਿਕ ਜਾਇਦਾਦ
ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਸਾਡੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਡੰਪ ਕਰਦਾ
ਰਿਹਾ, ਆਪਣੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ
ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਛਾਇਦੇ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਰੰਸੀ ਵਿਚ ਵੀ ਖੇਡ
ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਚੀਨ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਬਿਡੇਨ ਮੁਕ
ਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ ਰਹੇ।

ਕੋਰੋਨਾ ਤੋਂ ਟਰੰਗ ਘਬਰਾ ਗਏ- ਜੋਅ ਬਾਈਡਨ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣ ਵਿਚ
 ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋਅ ਬਾਈਡਨ ਨੇ ਕੋਰੋਨਾ
 ਮਹਾਮਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣਾ
 ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੇਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ
 ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ
 ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵੀ
 ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ
 ਲੋੜ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ
 ਟਰੰਪ ਘਬਰਾ
 ਗਏ ਅਤੇ
 ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ
 ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ
 ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ
 ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ
 ਪਈ।
 ਸਿਆਸਤਿਕੀ ਮੀ

ਵਿਚ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਦੋ ਲੱਖ ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਛਲੇ 180
ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਅਧਿਕ ਭਿਆਨਕ ਹੈ।
ਅਤਾਲੇ 90 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝੀ ਰੋਤ ਵਿਵਾਤ

ਜਾਨਵਰ ਦੀ ਮੁਹੱਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖ ਕੇ ਟੱਰੰਪ ਘਬਰਾ ਗਏ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਈ। ਟੱਰੰਪ ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਪੜ੍ਹ ਚਲ ਗਿਆ
ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਿੰਨੀ ਘਾਤਕ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਲੁਕੈ
ਕੇ ਰੱਖੀ। ਉਹ ਭਠ ਬੋਲਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਗਰਮ ਮੌਸਮ
ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਣੀਂਰਸ ਖੁਦ ਚਮਤਕਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਗਾਇਬਿਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਨੂੰ
ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ੇਅਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ
ਸੀ। ਬਿਡੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰੰਪ ਮਾਸਕ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ
ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੇਤੂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਿੱਕ ਸਹੇਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿਲਮਾ ਸਕੂਲ ਬੈਰਡ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਵੋਟਰਾਂ ਨੀਂ ਅਪੀਲ

A photograph of four young people standing outdoors. From left to right: a boy wearing a green t-shirt with 'NICK SAHOTA' and 'SENATOR, SENATE - AREA 1' printed on it; a girl wearing a blue t-shirt with 'M.A.N.D.'; a girl wearing a dark green t-shirt with 'G.I.L.E.V.'; and a girl wearing a green t-shirt with 'MANAGERS'. They are holding a large blue campaign sign that reads 'NICK SAHOTA' at the top, followed by 'SENATOR, SENATE - AREA 1' and 'M.A.N.D.'. In the background, there is a street scene with a traffic light, a road sign, and a building under construction.

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ.ਦੀ ਸੁਖਤਾਨੀ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਬੇਵਕੁਫ਼ੀ ਮੌਤ

A black and white portrait of a young man with dark hair, wearing a light-colored turban and a white and grey plaid button-down shirt. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is slightly blurred, showing what appears to be an outdoor setting with a building.

राजिंदर कौर 510-938-4801
समर्वीन कौर 510-586-7804

The image is a horizontal advertisement for the Law Office of Nirwan & Associates. On the left, there's a graphic of a wooden gavel and a set of golden scales of justice. To the right of the graphic, the office's name is written in large, bold, black letters: "Law Office of NIRWAN & ASSOCIATES". Below the name is the website address "www.Nirwanlaw.com". To the right of the website, there are two columns of services. The first column, under the heading "IMMIGRATION LAW", lists services such as Adjustment, Citizenship, Employment, Appeals-IJ, Family & Finance Visa, Board/Federal Ct, Labor Certification, Investor Visas, Removal & Deportation Defense. The second column, under the heading "TAX LAW", lists services like Offer in Compromise, Payment Plans, File Back Taxes, Tax Preparation, Audits, Tax Court Rep, IRS/EDD/FTB Representation, Personal & Business, and Income Tax Filing. At the bottom, the phone number "Tel: 916-832-3144" is displayed.

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਖੇਤੀ ਬਿਲ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਭਾਰੀ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿਲ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਵੀ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਨੇ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਬਿਲ ਪਾਸ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਆਡੂਤੀਏ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਦਿਨ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜੁਟਾਉਣ 'ਚ ਅਸਮਰਥ ਰਹੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਧੋਕਾਮੁੱਕੀ ਦਾ ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਉਪ ਸਭਾਪਤੀ ਨਾਲ ਹੱਥੋਪਾਈ ਕੀਤੀ। ਸੰਸਦ ਦੇ ਉਚ ਸਦਨ 'ਚ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਗਰਮਾ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਵਾਕਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਯਾਨੀ ਐਮਐਸਪੀ ਸਿਸਟਮ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਅਫਵਾਹ ਹਨ।

ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਯੂ-ਟਰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਬਿੱਲ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਪੁਸ਼ਿਆ ਤਾਂ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ 'ਚ ਅਸਤੀਛਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਮੁੜ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਸਹੀ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ 'ਚ ਜੋ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਦਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਸਨ ਜਦਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿ-ਦਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਿਤਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰੀ ਬੋਪਣ ਦੀ ਤਾਕ 'ਚ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਆਡੂਤੀਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਆਪਸੀ ਰਿਸਤੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣਗੇ। ਇਧਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ 25 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 24, 25 ਤੋਂ 26 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰੇਲਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਆਡੂਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਡੂਤੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚਾਲੇ ਗਠਜੋੜ 'ਚ ਤਰੇਤੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਖੇਤੀ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਦੱਸਣ ਲਈ ਪਿੱਡਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੁਣ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮੌਹਰ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੰਗਾਮੇ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੇ ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਡਰ ਦੁਰ ਕਰੇ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.

Editor in Chief & Publisher

e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771, Ph : 510-516-3536

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Pardes Times (2nd office)

Ranjit Kandola ,Managing Editor

530-315-1020, email-Kandola@macloans.net

Buta Ram Joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

RAJ BUDWAL

MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਖੜਰੇ 'ਚ ਆ ਗਈ ਯੀਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ

ਉਚੇ-ਲੰਮੇ ਛੈਲ-ਛੈਲੀਲੇ ਤੇ ਚੌਡੀਆਂ ਛਾਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਲਈ ਮਸੂਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੁਣ 40 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਓਵਰਵੇਟ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਅੰਕਤਾ 40 ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਵੰਡ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਸਰਵੇ 'ਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਓਵਰਵੇਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਦਿਲ ਨਾਲ ਜੂਤੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੱਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਦਲਦਾ ਲਾਈਫ ਸਟਾਈਲ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਟਾਪਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਕੀਤੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਲੀ ਫੀਸਦੀ ਓਵਰਵੇਟ ਲੋਕਾਂ 'ਚ 28 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 30 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ। ਦਰਅਸ਼, ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਤਰਸਤ ਦਿਸਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਖਲੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ

ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਆਲਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਪੀਜ਼ੀਆਈ ਦੇ ਸਕੂਲ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਵੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 5 ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 2016 'ਚ ਕੀਤੇ

ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਚਾਈਨੀਜ਼ ਖਾਣਿਆਂ 'ਚ ਇਸੇਤਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਜੀਨੋਮਾਟੋ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹਦ ਤਕ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ 13 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਸਿਗਰਟ ਅਤੇ 37 ਫੀਸਦੀ ਸਰਾਬ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਕਸਰਤ ਜਾਂ ਸੈਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਨਾ ਖਣ-ਪੀਣ ਸਰੀਰ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਰੋਂ ਪਛਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕੱਦ-ਕਾਠ ਅਤੇ ਗੁੰਡਵੱਡੇ ਸਰੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਨ। ਫੌਜ ਦੀ ਭਰਤੀ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਕਿ ਹੁਣ ਭਰਤੀ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਘੱਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਜਾਂਦੇ ਵੀ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹੀ ਹਾਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬਦਲਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਪੀਣਾ ਸਾਦਾ ਹੋਵੇ। ਫਾਸਟ-ਫਡ, ਜੰਕ ਫਡ ਤੇ ਭੋਜਨ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਮਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਬਾਬਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਹੀ ਅਸਲੀ ਦੌਲਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ, ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆ ਕੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਕਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕੈਮੀਕਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ

ਮੰਡਲ 'ਚ ਉਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਜ਼ੋਨ ਕੰਬਲ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਤੋਂ 30 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਉਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਦੀ ਘਣਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨੀਕਾਰਕ ਪਰਾਵੈਂਗਣੀ ਵਿਕਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਖ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਪਰਾਵੈਂਗਣੀ ਵਿਕਿਰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਚਮਤੀ ਦੇ ਕੈਸਰ ਅਤੇ ਮੋਤੀਏ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਾਧੇ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਧਰਤੀ ਦੀ

ਮ

ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਝੜੇ

ਦਲਜੀਤ ਮੁੱਕੜ

ਬੋੜੀ ਮਾਯੂਸ ਜੀ ਦਿਸਦੀ, ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਬਿਰਤ ਨਾ ਟਿਕਦੀ। ਪੁੱਤਰ ਪਰਦੇਸ ਗਏ ਨੂੰ, ਬੁੱਛੜੀ ਮਾਂ ਚਿੰਠੀ ਲਿਖਦੀ, ਜਿਓਦਾ ਰਹਿ ਮਾਣ ਜਵਾਨੀ। ਹਰ ਪਲ ਅਰਦਾਸ ਵੇ ਪੁੱਤਰ, ਫਿਕਰ ਕਰੀ ਨਾ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਇੱਥੇ ਠੀਕ ਠਾਕ ਪਰ ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਕਰੀ ਨਾ...।'

ਗਾਇਕ ਮਨਿੰਦਰ ਬਾਠ ਦੁਆਰਾ ਗਾਇਆ ਇਹ ਗੀਤ 'ਪਰਦੇਸ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ' ਦਾ ਦਰਦ ਬਿਆਨਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤੱਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ ਗਏ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਗਮ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੀਤ ਜਿਹੜੇ ਮਾਵਾਂ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਪਰਦੇਸ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਦਰ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੈਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਗਏ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮੰਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬਾਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਦੂਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਲੱਗੇ।

ਕਾਫ਼ੀ ਬੱਚੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਸੈਟ ਹੋ ਗਏ। ਕਾਫ਼ੀ ਬੱਚੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸੌਂਕ 'ਚ ਹੀ ਸੱਤ ਸੰਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਜੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਹੀ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ? ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਇਹੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਜਿਥੇ ਵੀ ਰਹੇ, ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਰਹੇ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਸੁਖੀ ਵਸੇ ਪਰ ਇਕ ਮਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇਹ ਦੇਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕਾਮਯਾਬ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹੇ। ਅਜੇਕੇ ਸਮੇਂ

'ਚ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਭੱਜ-ਨੱਠ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਲਈ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮਾਵਾਂ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਮਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੇਨ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ

ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕੱਲੀ ਮਾਂ ਪੁੱਛਦੀ, ਕਿਨ੍ਹੇ ਡਾਲਰ ਕਮਾਉਦਾ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ।' ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦੁੱਖ ਲੁਕੇ ਵੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਹਰ ਵਾਰ ਇਹੀ ਪੁੱਛਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੁੱਤਰਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਰਾਤੀ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਸੌਂਕ ਦੀ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਜਦਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਫੇਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਸਮਾਨ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹੀ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ?

ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਡੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਹੀ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਜੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਹੀ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ? ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਜਿਥੇ ਵੀ ਰਹੇ, ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਰਹੇ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਸੁਖੀ ਵਸੇ ਪਰ ਇਕ ਮਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇਹ ਦੇਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕਾਮਯਾਬ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹੇ। ਅਜੇਕੇ ਸਮੇਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਉਥੇ ਇਕੱਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਕਿਸ ਕੋਲ ਵੰਡਾਏਗਾ? ਇਸੇ ਲਈ ਮਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਘੁਟੀਆਂ ਕੜ੍ਹਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖੇ ਦੱਬੇ ਕੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਗੇ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ?

ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ

ਸੈਨਟੀਕਾ (ਕੈਲੀਫ਼ਰੀਨੀਆਂ) ਨੀਟਾ ਮਾਫ਼ੀਕੇ/ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ- ਸੈਨਟੀਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ਦੇਹਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਉਸ ਵਕਤ ਗਿਹਾਰਾ ਸਦਮਾਲੋਗ ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੌਤੀ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇਹਲ 49 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਕੇਵਿਂਡ 19 ਨਾਲ ਜੂਝਦੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਆਪਣੀ ਸੰਸਾਰਕ ਯਾਤਰਾ ਪੂਰੀਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜਿਆ। ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇਹਲ ਦਾ ਜਨਮ ਫ਼ਰਵਰੀ 1971 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪਾਸਲਾ ਜ਼ਿਲਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੰਸਦਾਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੈਲਾਂ ਸਰਬਜ਼ਿਤਕੌਰ ਤੇ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਇੱਕਲੋਡਾ ਭਾਈ ਸੀ। ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇਹਲ ਲੱਗਭੇਂਗ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਉਜਲੇ ਬਹਿੱਖੀ ਆਸ ਨਾਲ 1992 ਵਿੱਚ ਅਮਨੀਕਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਕੈਲੀਫ਼ਰੀਨੀਆ ਦੇ ਬੇਏਰੀਏ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਿਸ ਚਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਮਸਤ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿੰਦਗੀ ਮਸਤ ਚਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਕਹਿਰ ਦਾ ਪਹਾੜ ਛਿੰਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਹੱਸਦੇ ਵਸਦੇ ਮਿਹਨਤੀ

ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇਹਲ ਨੂੰ ਕੋਰੋਨਾ ਨਾਮ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਅਜੇਹਾ ਘੇਰ ਲਿਆ ਕਿ ਓਹ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਿਆ, ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇਹਲ ਨੂੰ ਲੱਗਭੇਂਗ ਮਹੀਨਾ ਡਾਕਟਰਜ ਹਸਪਤਾਲ ਮਨੀਕੀਵਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕਿ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੰਥੇ ਓਹਪੂਰੀ ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਪਿੱਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਫੇਡਿਆ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਪੈ ਜਾਣ ਤੇ ਯੂ. ਸੀ. ਸੈਨਫਰਾਸਿਸਕੋ ਸਿਫਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੰਥੇ ਓਹਨਾ ਨੇਲੋਗਜ ਵਿੱਚ ਸਵੀਅਰ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੰਗਜ ਟਰਨਸਪਲਾਂਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਸੀਜਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਟੈਸਟ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨਜੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਸਹੀ ਹੋਏ, ਪਰ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਰਜਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਹੱਸਾਂਖ, ਗੁਰਸਿੰਘ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸਟਰੋਕ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਦੀਮਾਗਵਿੱਚ ਖੂਨ ਪੈਣ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ

ਮੌਤ ਮੁਹਰੇ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਅੰਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਛੜੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂਵਿੱਚ ਸਹੀਵੀ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ਣ ਤੇ ਪੰਜਿਆਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾੜੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਭਾਣਾ ਮੌਨ ਦਾ ਬੱਲ ਬਖਸ਼ਣ। ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇਹਲ ਦੀ ਦੋ ਅੰਤ ਸਸਕਾਰ Park Cemetery & Funeral Home 3661 French camp rd Manteca ca 95336 ਵਿਖੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 27 ਸਤੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਤੋਂ 12 ਵਜੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਵਿੱਛੜੀ ਰੂਹ ਲਈ ਧੂਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਦੇਖੋਗ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਸ਼ਾਮੀ 2 ਵਜੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਟਾਕਟਨ 1930 S Sikh Temple St, Stockton, CA 95206 ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਮਿਤਰ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਝੜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਫਾਜ਼ਲਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਦਾ -209-487-3699 ਸੁਖਮਿਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ 209-456-2000 ਜਾਂ ਹਰਮਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਾਣਾ 209-481-7750

ਰਿਵਰਸਾਈਡ ਨਿਵਾਸੀ ਸਿੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਦਮਾ

ਰਿਵਰਸਾਈਡ (ਕੈਲੀਫ਼ਰੀਨੀਆਂ) ਨੀਟਾ ਮਾਫ਼ੀਕੇ/ ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ- ਲਾਸ-ਏਜ਼ਲਸ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸਹਿਰ ਰਿਵਰਸਾਈਡ ਨਿਵਾਸੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾਤੇ ਬਲਰਾਜ ਕੌਰ ਸਿੰਘ (ਬਾਣੀ) ਨੂੰ

ਖੇਤੀ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੀਕੇ ਦੁਰ ਕਰੇ

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੁਨ 2020 ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਿੰਨ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਆਡੂਟੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕਈ ਸੰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੌਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਸਬੰਧਤ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੋਧਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਿੱਲ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਤੁਰ੍ਹਾਂ-ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ, ਰਸਲਿਆ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਂਡਰਲਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਦੱਜੇ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਹਿਤੇਸੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ ਖੇਤੀ ਮੰਡਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਉਪਜ ਅਤੇ ਵਣਜ (ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ) ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ 2020 ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਸਬੰਧੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧੇਗੀ। ਇਸ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ ਨਾਲ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਵਣਜ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਹੋਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਵਧਣਗੇ। ਦੂਜੇ ਮੁੱਲ ਭਰੋਸੇਗੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਮੱਝੌਤਾ (ਸਸਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ 2020 ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫਰਮਾਂ, ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ, ਬਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਲਾਹੌਰੰਦ ਭਾਅ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੜ ਸਕਣਗੇ। ਤੀਜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ (ਸੋਧ) ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ 2020 ਰਾਹੀਂ 1955 ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰੋ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਸੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਮਕਾਬਲੇਬਾਜੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਵਿਉਤਬੰਦੀ

कीड़ी जाणी है।

ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਕਿਲਾਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਫਾਸਲਾਂ ਖਾਸਕਰ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਤੋਂ ਹੈਂਬ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿਚਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਸਰ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਪੱਛਮੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਾਕੀ

ਨੁਮਾਇਦਾ ਪਾਰਟੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਡਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਅੱਗ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਖੇ ਢੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰਾਵਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖਤੀ ਚਿੰਠੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਖਾਸਕਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਿਕਾ ਅੰਦਰ ਐਮਐਸਪੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ, ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦਾਰ ਯਕੀਨੀ ਰਹਿਣ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਾਰਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬੈਂਕ ਗਾਰੰਟੀ ਸਕਿਊਰਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੈਂਡ

ਸਥਿਆਂ 'ਚ ਇਸ ਕਾਨੰਨ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੀਆਂ, ਉੱਹ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਐਮ ਐਸ ਪੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਸਥਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਰਮਰਬਣ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਜ਼ਿੰਨੀ ਤੱਥਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਜੀਪੁਰ ਜਾਂਦੀ ਦਾ ਵਾਨੰਨ ਪਾਸ ਕਰੇ।

ਇਸ ਅਣਸੁਖਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸੁਖਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ
ਲਈ ਸੋਮਫੀ ਅਕਾਲੀ ਦੁਲ, ਜੋ ਸਰ ਤੋਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ

ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਉਣਾ, ਖੇਤੀ ਤਿਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਸਮੇਂ
ਵਪਾਰੀਆਂ ਵੱਲ ਸੁਭਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਪਾਣੀ
ਬਿਜਲੀ ਆਦਿ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਰਤਣ ਸਬੰਧੀ ਸਰਵਿਸ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀਆਂ
ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਆਦਿ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ
ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ
ਦਾ ਛਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਸਾਨ ਜੇ ਆਪ ਭੁੱਖਾ ਸੌਣ ਲੱਗ
ਤਾਂ ਦੇਸ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਮਾਜਿਕ ਖਲਬਲੋਕ
ਪੱਤ ਕਾਢੇਗੀ।

ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ 73 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰੋਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਜੋ ਅਨਿਆਂ ਅੰਦਰੋਂ

ਧੱਕਾਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇਸ਼
ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ
ਵਾਪਰੀਆਂ, ਉਸ
ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ
ਕਿਸਾਨ ਭਾਈ
ਚਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੀਤੀ
'ਤੇ ਜਲਦ ਭਰੋਸਾ
ਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ
ਚੇਤਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ
ਸੁਬੇ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ
ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੁਰ
ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼
ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਪੱਖੋਂ

ਪ੍ਰ. ਪ੍ਰਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੁਮਾਜਰਾ

ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਬੇ ਦਾ ਮੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਸ਼ਾਸੀ ਧਿਰਾਂ ਅੱਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਡੈਲੀਗੋਸ਼ਨ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜੋਰ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਾਂ ਬੇਵੱਸੀ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਹੱਥ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚਣ ਕਰਕੇ, ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਰਾਜ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ੰਖਰਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਲਏ ਗਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਆਸ ਹੈ ਕੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ
ਸੁਹਿਰਦ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ
ਸਲਾਹ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੰਸਦ ਅੰਦਰ
ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਸ਼ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦੇ ਬਿਲ
ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੋਧਾਂ
ਲਿਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮੌਹਰ ਲਗਾਏਗੇ।

ਖੇਤੀ ਬਿੱਲ ਤੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ

ਊਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਸੀਟ ਪਾਈ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੰਮ੍—ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਕਰਨ, ਨਾਗਰਿਕ ਸੋਧ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਣ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਾਦ—ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਫੈਸ਼ਨਾਂ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭੁਮਿਕਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸਾਨੇ 'ਤੇ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰੀ ਭਾਗਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘ ਸਮੁਦਾਇ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੰਘ ਸੰਗਤ ਬਣਾ ਕੇ ਸੰਨ੍ਹ ਲੁਗਾਤਿਕ 'ਤੇ ਵੀ ਰਾਜਾਂ ਸੀ। ਕੋਨੇ-ਪੇਂਡੇ ਅਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਚਿਠੀ ਲਿਆ ਟੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦ
ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ
ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਿਸਾਨੀ
'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ
ਆਰਥਿਕਤਾ ਕਿਸਾਨੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡੀ
ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਉਹ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ
ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਬਾਦਲ
ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਨਾ
ਸੁਣੀ। ਉਸ ਨੇ 'ਮੈਂ ਨਾ ਮਾਨੂੰ' ਦੀ ਰਟ ਲਗਾਈ ਰੱਖੀ
ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ
ਸੁਖੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤੁਸਾਨੀ ਨੂੰ ਪੜਮ ਭਸ਼ਣ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਿੱਤਾ

ਕਿਉਂਕਿ ਢੀਡਸਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਫੀਡਸਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਭੂਤ ਬਾਦਲ
ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਡਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਫੀਡਸਾ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ
ਸਮਾਲ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਘਰਾਹਟ ਨੂੰ
ਵੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿਚ
ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਨਾਲ
ਸਬੰਧਤ ਤਿੰਨੇ ਬਿੱਲਾਂ ਨੇ ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ
ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੋਂਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿਹੁੱਧ ਅੰਦੇਲਨ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਇਸ
ਅੰਦੇਲਨ ਦਾ ਸਥ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ
ਅੱਲੱਗ-ਬਲੱਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਗਿਆ
ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾਜ਼ਰ ਸਮੇਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਮਾਈਂਦੇ ਹੋ
ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਨਾ ਦਿਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀਬਾਤਾਂ

ਦੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਰਜਣ ਸਿੰਘ ਦੀ
ਬਦਲੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਪਿਆ ਸੀ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼
ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ
ਕੁਝ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾ ਕਰਨ
ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ
ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ
ਫਿਸ ਆਸ ਵੀ
ਪਾਰ ਟੀਆਂ
ਸਿਆਸੀ ਲਾਭ
ਲੈਣ ਲਈ ਵਰਤ
ਰਹੀਆਂ ਹਨ।
ਜੇਕ ਰ
ਹਰਸਿਮਰਤ ਤੋ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਅਸ਼ੀਵਾ ਸਾ

ਇਵਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਸਰ ਮਾਤਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਤਮ ਹੋਏ ਅਕਸ ਨੂੰ ਵਿਰਾਮ ਦੇ ਇੱਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਜੋਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਚਾਹੇ ਨਾ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੁਣ ਖਿਲਰਨ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਤੀਫਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਅਕਸੀਜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਹੜੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੋਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਢੀਡਸਾ ਧੜੇ ਵਿਚ ਸਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹ ਫਿਲਹਾਲ ਰੁਕ ਜਾਣਗੇ। ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲੋਂ ਗੱਠੋੜ ਨਾ ਤੋਂਤਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜਦੀ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿੱਲਾਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕੱਲਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾਂਚੱਕਰ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਅਕਸ ਵਧਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ 'ਤੱਲ ਦੇਖੋ, ਤੇਲ ਦੀ ਧਾਰ ਦੇਖੋ' ਜਾਂ 'ਦੇਖੋ ਉਠ ਕਿਸ ਕਰਵਾਂ ਬੈਠਦਾ ਹੈ' ਆਦਿ ਮੁਹਾਵਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਛੁੱਕਦੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸੀ ਗੁੰਡਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਡਾਕ ਸੰਗ

ਟਰੰਸ ਦੀ ਕੋਬੇਲ ਇਕਾਮ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ!

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਨੋਬੇਲ ਅਮਨ ਇਨਮ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਸੁਭਵਾਨ ਸਿਆਸਤ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਜਾਂ ਦੱਸਦੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ, ਪਰਵਾਸੀ ਵਿਰੋਧੀ, ਸਰਮਾਏਦਾਰ-ਪੱਖੀ ਅੱਤ ਬਿਨਾ ਸੋਚੇ ਸਾਥੋਂ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸਰਾਈਲ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਬ ਅਮੀਰਾਤ (United Arab Emirates) ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਅਮਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੋਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡੇਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਨਾਰਵੇ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀਅਨ ਟਿਬਰਿੰਗ-ਯੇਦੇ (Christian Tybring-H-Gyedde) ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ 2010 ਤੋਂ 2014 ਤਕ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰੋਗਰੇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਗੂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ੀਅਨ ਟਿਬਰਿੰਗ ਅਤੇ ਨਾਰਵੇ ਦੇ 2 ਹੋਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ 2018 ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਉਤਰੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਵਿਚਕਾਰ ਸਲਾਹ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਾਉਣ

ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਨੋਬੇਲ ਅਮਨ ਇਨਾਮ ਲਈ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਟਿਬਰਿੰਗ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਆਮ ਦਿੱਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਨਾਰਵੇ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਾ ਲਈ ਤਾਂ ਨਾਰਵੇ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਟੱਰੰਪ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਮਿਲਦੇ ਜ਼ਲਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਖ਼ਸ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ-ਯੂਂ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਨੋਬਲ ਅਮਨ ਇਨਾਮ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੀ ਸੋਚ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਆਹਫ਼ਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਟੱਚੰਪ ਦਾ ਨਸਲਵਾਦੀ ਚਿਹਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਹਨ।

ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ
ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ
ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ
ਗਈ। ਕੋਵਿਡ-19 ਦੀ
ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀਆਂ
ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇ ਵਿਹਾਰ
ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਟਰੰਪ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ
ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ
ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁੰਹ ਮੌਕਿਆ
ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ
ਸੰਗਠਨ (World Health
Organisation) ਅਤੇ

ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਇਨਾਮ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸਮੰਸ਼ਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਹ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨੋਬੇਲ ਇਨਮਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਅਤੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਇਸ ਇਨਾਮ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨਾ ਨੋਬੇਲ ਇਨਮਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖਲਾਮ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ 'ਅੱਡੇ ਦਿਨ ਆਉਣ' ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵੇਚਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2020-21 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਨਿਰਸ਼ਾਜਨਕ ਹਾਲਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲ 23.9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘਟ ਗਈ। ਇਹ ਦੀਨਾਂਅਂ ਭਰ 'ਚੋ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾਤ੍ਰੀ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਇਹ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਰੋਨਾ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੈਨ੍ਫੈਕਚਰਿੰਗ ਥੇਤਰ 39 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਵਪਾਰ, ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ 47 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਮਾਈਲਿੰਗ 23 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਸੀਮੈਂਟ 38 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਸਟੀਲ ਖਪਤ 56 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬੱਲੋਂ ਆਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟਾ ਜੋ (ਅੰਕਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰੀ ਨਾਲ ਬਜਟ 2020-21 ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਫ਼ੀ 3.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ) ਮਨਫ਼ੀ 7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਪੰਚ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 1990ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ 'ਨਵੀਂਅਧਿਕਾਰੀਆਂ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਵਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਨੀਤੀਆਂ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੀਆਂ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਖਾਸਕਰ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾ ਉਭਰ ਸਕਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵਉਦਾਰਵਾਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਸੇਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਡਰਾਅਚੀਵਰ (ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲਾ) ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਯੂਧੀਏ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੀਜੇਪੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐਨਡੀਏ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਕਾਰਨ 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਈ। ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਨਵਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬੋਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਐਨਡੀਏ ਨੇ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ 2014 ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਹੰਸਾ ਕੇ ਚੁੱਕ ਪਾਇਆ।

ਦੇ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਸਤ ਖਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਲ ਹੋ ਕੇ ਬੇਦਿਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਏ 23 ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੈਲੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਰੱਦੋਬਲਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਚਿੰਠੀ ਲਿਖੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਅੰਦਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਸੰਕਟ ਪੈਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੀਜ਼ ਉੱਚੇ ਹੀ ਬੀਜੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੇ ਆਹਲਾ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕਜੁੱਟ ਟੀਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸੇਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰਾ ਤਾਨ ਨਾ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣੀ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਆਰਬਿਕਤਾ ਦੇ ਹੋਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਬੇਚੀਨੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਰਬਿਕਤਾ ਦਾ ਵਿਤੀ ਸੰਕਟ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੈਕਾਂ ਦੇ ਐਨਪੀਏ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

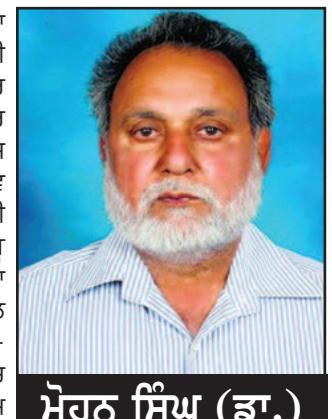
ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਰਜ਼ੇ ਥੱਲੇ ਦੇਬੇ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੌਦੀ ਦੇ 'ਅੱਛੇ ਦਿਨ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹੋਰ ਚਮਤਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮਾਨ ਵੱਲ ਲੋਕ ਸਭਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਰੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਬੇਦਿਲੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪਰਦੇਸ਼, ਛੱਡੀਸਿਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਮੰਦਰ ਸਿੰਡੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਮੰਦਰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਠੀਕ ਰਿਹਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲ ਚੋਣਾਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲੜਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੋਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪਾਰੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਰਥਿਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ

ਵਿਸਤਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਡੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭਗਤਣਾ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਪਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਫੌਜੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਮੌਦੀ ਟੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਝੁਠ ਬੋਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ. ਜੈਸਕਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਦੀ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਪਰ ਕਾਂਗਰਮ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਘਤ ਸਕੀ।

The image features a large, semi-transparent watermark of a financial chart in the background. The chart displays a green line graph with several blue vertical bars representing daily price movements. A prominent yellow arrow points diagonally upwards from the left side towards the right, signifying a strong upward trend or recovery in the market. The overall background of the page is a light beige color.

ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਡਾ.)

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL

ENROLLED AGENT

BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLLS

**TAX-INDIVIDUAL FAMILY, BUSINESS,
TRUCKING, BOOKKEEPING ACCOUNTS, PAY
ROLLS & INCORPORATION, INSURANCE LIFE
Only-Agent. NOTARY, REAL ESTATE (SVA), EX-
PECTING REFUND : GET MONEY BACK FAST**

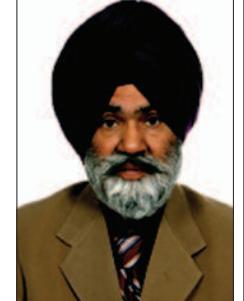
Call for App

EA 00097224, CRTP A44237 Realtor#148514

Insurance Life- Only Agent #0G7689

39159 Paseo Padre Pkwy # 103, Fremont, CA 94538

Email:singhrpal@sbeglobal.net Singhtax.com

ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸਤਾਰਵਾਦੀ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੁਖੀ

ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਠਰੰਮੇ ਦੀ ਪਰਖ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵੰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਸ ਤੇ ਹੋਸਲੇ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਾਲੀਆ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਉਦੋਂ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਮੁੱਚਾ ਦੇਸ਼ ਇਕ ਥਾਤਕ ਫਲੂ ਦੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅੰਦਰਾਨ 1.4 ਤੋਂ 1.7 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਰੀਬ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਵਾਂਗ ਭਾਰਤ ਕਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਦੀ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ 2.9 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 49 ਲੱਖ ਲੋਕ ਇਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਘਸਪੈਠ ਤੋਂ ਇਕ ਗੰਬੀਰ ਛੋਜੀ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਆਈ ਹੈ। ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੀਨ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਢਾਢੀ ਤਾਕਤ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਅਪਣੀਆਂ ਇਲਾਕਾਈ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਮੁੱਚੇ ਏਸ਼ੀਆ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਕ ਖਿਤੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਛੋਜੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅਕਸਰ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇੱਲਾਕਾਈ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਇੱਨਾ ਸਖ਼ਤ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਗੇ।

ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ ਜੈਸੈਕਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੀਨੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਵੈਂਗ ਯੀ ਨੇ ਲੰਘੀ 20 ਸੱਤਬਰ ਨੂੰ ਮਾਸਕੇ ਵਿਚ ਮਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਗੁਰੋਜ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਣਾਅ ਵਧੇ ਅਤੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਤੈਅ ਪਾਏ ਮੁਆਹਦਿਆਂ ਤੇ ਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਮਨ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਅਮਲਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਛੋਜ਼ਾਂ ਵਾਪਸ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਛੋਜ਼ੀ ਕਮਾਂਡਰ ਜਲਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਹਾਲੀਆ ਟਕਰਾਅ ਹੋਰ ਨਾ ਵਧੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਚੀਨੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨੰਗੀ ਚਿੰਨੀ ਜੰਗਬਾਜ਼ੀ, ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਿੱਦੜ ਭਬਕੀਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅੜਬਾਰ 'ਗੱਲੋਬਲ ਟਾਈਸ਼' ਵਿਚ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੈਂਗੋਂ ਸੋ ਝੀਲ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਚੀਨ ਦੀ ਪੈਂਤੇਬਾਜ਼ੀ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਛੋਜ਼ ਨੇ ਪਹੜੀ ਚੋਟੀਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਚੀਨੀ ਛੋਜ਼ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਰਦੀ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਦੀਆਂ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਮਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਚੀਨ ਟੈਪਸ਼ਾਂ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਦੌੱਲਤ ਬੇਗ ਉਲਡੀ ਏਅਰਫੀਲਡ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਛੋਜ਼ ਦੀ ਰਸਾਈ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਛੋਜ਼ੀ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਤਣਾਅ

ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮੁੱਤਲਕ ਚੀਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰਫ਼ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਇਲਾਕੇ ਚੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹਨ, ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਬਰਫ ਦੀ ਚਾਦਰ ਬੱਲੇ ਆ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਬਰਫਬਾਰੀ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦਸਤੇ ਪੁਰੀ ਸਰਦੀ ਸਿਆਚਿਨ ਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਰੱਹਿਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ, ਪਰ ਚੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੱਦਾਖ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਇਲਾਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ

ਦੇ ਅਮਲ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੜ੍ਹਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਮਾਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਚੀਨ ਦੇ ਧੱਕਤ, ਬੇਸ਼ਰੇ ਰਵੇਈਏ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਹਾ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੁਰਬਵਰਤੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਚੀਨ ਦੀ ਆਰਬਿਕ ਤੋਂ ਛੋਜੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚੀਨ ਅਕਸਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਹਿਦਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ

ਫਰਾਂਸ, ਨਾਰਵੇ, ਇਟਲੀ ਅਤੇ ਚੈਨ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਨੁਮਾਈਂਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਨੀਜਾਂਗ ਅਤੇ ਹਾਂਗ ਕਾਂਗ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਰਜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੁਆਵੇ ਦੀਆਂ ਜੜੀ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿਤਾਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਜੀ. ਗੁਰਬਾਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ

ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਤੇ ਆਲਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਤਾਣਾ ਬਣਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੀਨ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਾਰਤ ਵਪਾਰ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਲਾਹਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੀਨ ਦੇ ਕਰਜੇ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਮਦਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ) ਮੰਤਰ ਦੇ ਸਮੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ, ਬਿਜਲੀ, ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਤੇ ਹਵਾਈ ਅੰਡਿਆਂ ਦੀ ਚੀਨ ਨੂੰ ਰਸਾਈ ਦੇਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਛੋਜੀ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੀਨੀਆ, ਇਥੋਪੀਆ ਅਤੇ ਮਾਲਦੀਵ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਤੇ ਮਿਆਂਮਾਰ ਤੋਂ ਇਹੋ ਤੋਂ ਖੇਤਲੇ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਇਲੀ ਸਰਕਾਰ ਜਿਹੇ ਚੀਨੀ ਇਮਦਾਦ ਦੇ ਨਵੇਂ ਖਾਹਸ਼ਾਂਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਰ ਸਵੇਰ ਇਸ ਇਮਦਾਦ ਦੇ ਅਸਲੀ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚੀਨ ਪਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜੰਮ੍ਹ ਕਸਮੀਰ ਦੇ ਮੁੜੋ 'ਤੇ ਛੋਜੀ ਆਰਬਿਕ ਤੇ ਕੁਨੀਤਕ ਇਮਦਾਦ ਦੇਣਾ ਰਹੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਚੀਨ ਵਲੋਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਵੰਗਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚੀਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਛਣ ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਆਸਟਰੋਲੀਆ, ਜਪਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗੱਠੋਜੇ 'ਕ੍ਰਾਈਡ' ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸਤਾਰਵਾਦ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰਵਾਦ ਦੀ ਚੀਨੀ ਦੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਵੀਅਤਨਾਮ ਅਤੇ ਇਂਡੋਨੀਆ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਠੋਜੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਹਾਜ਼ਰਾਨੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿ ਸਕਣ। ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਕਰੀਬੀ ਇਮਦਾਦ ਨਾਲ 'ਕ੍ਰਾਈਡ' ਦਾ ਯੂਰਪੀਅਨ ਪਾਸਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਘੋਰਾਈ ਲਈ ਆਲਮੀ ਭਿਆਲੀ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਦੂਰ-ਦਰਾਡੇ ਵੱਸੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਲਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 1922 ਵਿਚ ਰੇਡੀਊ ਤੇ 1959 ਵਿਚ ਟੀਵੀ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਹਾਂਧੋਖੀ ਅਸਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਵੇਂ ਮਨੋਰ

ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੌਂਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਹੇ (ਉਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਨਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ) ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਉੱਥੇ 'ਫਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਜਰਨਲ' ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਚੇਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਥਿੰਡੇ ਦਾ ਮਕਬੂਲ ਅਖਬਾਰ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਦੋਂ ਯਕੀਨਨ ਰਾਤੀ 9 ਵਜੇ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਸੁਣਨਾ ਰੋਜ਼ਮਰੂਾ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਕਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰਦੇ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮੈਲਿਵਿਲ ਫੀਮੈਲੋ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਦੇਵਕੀ ਨੰਦਨ ਪੱਡੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਬਹੁਤ ਸੁਖਮਈ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਲਣ ਦਾ ਢੰਗ ਕਮਾਲ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ ਖਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬਹੁਤ ਜਾਨਦਾਰ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਦੱਖਲਾਂ ਦਾ ਮਿਲਗੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਆਪਣਾ ਭਾਰਤੀ ਰੇਡੀਓ ਸਿਰਫ਼ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੀਬੀਸੀ ਅਤੇ ਵੈਇਸ ਆਫ਼ ਅਮੈਰਿਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਬਹਿਸਾਂ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਸਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਬਹੁਤ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ - ਸਿਆਸਤ,

ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾ, ਖੇਡਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਛੋਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਸਾਲੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀਆਂ ਆਦਿ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਾਂ - ਕਿੰਨੇ ਸਾਨਦਾਰ ਸੰਪਾਦਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ - ਫਰੈਂਕ ਮੌਰਸ, ਐਮ ਚਲਪਤੀ ਰਾਓ, ਸੀਆਰ ਇਰਾਨੀ, ਗਿਰੀਲਾਲ ਜੈਨ, ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ। ਜਿਹੜੀ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਇੰਨਾ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਝਣ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ।

ਫਿਰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰ ਦਾ ਪਹੁੰਚਨਾ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਦੁਰਦਰਸ਼ਨ ਆ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਦੀ ਹੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਲੀ ਨੁਕਲ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕਪਾਸਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਦੁਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਬਹੁਤੀ ਦੋਰ ਨਾ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਚੈਨਲ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਆਖਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਚੈਨਲ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੌਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਚੈਨਲ ਹਨ, ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਚੈਨਲ ਹਨ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਚੈਨਲ ਵੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਅ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਖਬਰਾਂ, ਬੇਡਾਂ, ਕਲਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ, ਕੁਦਰਤ ਆਦਿ। ਹੁਣ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕੁ ਆਨਲਾਈਨ ਜਾਂ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਰ ਝੁੱਠ ਹੀ ਦਿਖਾ ਤੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣਾ ਅਸੂਲ ਇਹੋ ਸੀ: ਖਬਰ ਜੋ ਸਹੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਦਿਖਾਓ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਟੀਵੀ ਵਾਸਤੇ ਸੱਚ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਪਰ, ਅੱਜ ਜਿੰਨੇ ਚੈਨਲ ਹਨ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵੀ ਉਨ੍ਹੇ ਹੀ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਹੋਣਗੇ। ਵਿਸਲੇਸ਼ਣਾਂ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮਾਹਿਰ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇਦੇ, ਸੇਵਮੁਕਤ ਅਫਸਰ, ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਮਾਂਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅੱਕਰ ਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਫੇਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦੇਣ ਤੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਸ ਦੇ ਸਕਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹਿਸਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾ ਫਾਡ-ਫਾਡ ਕੇ ਉਚੀ ਬੋਲ ਸਕਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਰੁਕਾਵਾ ਰਖ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਪਤਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੈਨਲਾਂ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਝੁਕਾ ਤੇ ਗਿਣ-ਮਿੱਥੇ ਕੇ ਬਿਠਾਏ ਗਏ ਮਾਹਿਰ ਸੱਗ-ਜਾਹਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿਚਲੇ ਲਹਿਜ਼ੇ, ਸੁਰ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬੋਹੁਦਗੀ ਦਾ ਇਹ ਆਲਮ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੱਭਿਆਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਦਾ ਤਸ਼ਵਾਸ ਕੁਝ ਮਿਟਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਝੱਲ ਸਕਦਾ। ਸਿਰਫ਼ ਕੱਟੱਤ ਸੌਚ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਨਕੀ ਦਰਸ਼ਕ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਚੈਨਲ ਲਈ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਬਣਨ ਨੱਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਹੜੇ ਹੋਰ ਚੈਨਲ?

ਉਲਟੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਬੀਬੀਸੀ ਤੇ ਸੀਏਨਾਈਐਨ ਆਦਿ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਬਰਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ, ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੋ ਵੱਡੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਰਥਚਾਰਾ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗਰੀਬੀ, ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਭਾਰੀ ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ ਟੀਵੀ ਐਂਕਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਕਿ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਮ ਟਾਈਮ ਵੇਲੇ ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੁਤ ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਛਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਦਿਲਸ਼ਾਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਸਾਨੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ

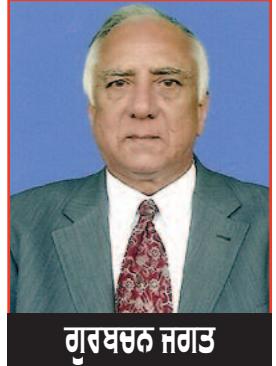
ਰੋਟੀ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਤਬਾਹੀ ਨੂੰ ਕੀ ਕਦੇ ਪ੍ਰਾਈਮ ਟਾਈਮ ਚਰਚਾਵਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ।

ਟੀਵੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤਾਂ, ਲੱਦਾਖ ਵਿਚਲੀ ਇਹ ਜੰਗ, ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਦਰਪੇਸ਼ ਵੰਗਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁੰਹ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਚੁੱਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਹਿਜ਼ ਸਟੱਡੀਓਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਚੀਕਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਤਾਈ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਜਿੱਤਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੰਜੀਦਗੀ ਤੇ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਰਿਤ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਟੀਵੀ ਨੂੰ ਚਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਵਿਜੁਅਲ ਸਾਧਨ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਨ ਦੇ ਅਮਲ ਅਤੇ ਅਗਲੇਰੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਗਲਬਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਵਾਇਤੀ ਮੀਡੀਆ, ਟੀਵੀ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰੀ ਉੱਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਦਰ ਰਿਚਰਡ ਨਿਕਸ਼ਨ ਨੂੰ 'ਵਾਰਟਰ-ਗੇਟ ਸੱਕੈਡਲ' ਸਬੰਧੀ 'ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ'

ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਟੋਂਟ ਅੰਗ ਹੈ।

ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਰਖਵਾਲਾ

ਗੁਰਬਦਨ ਜਗਤ

ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਹੋਣ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ

ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ

ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਢਾਈ ਕੁ ਵੱਜੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, "ਉਥੇ, ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹ ਜਾਓ।" ਬੱਸ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਦਵਾ-ਦਵ, ਬੋਰੇ ਦੇ ਬਣੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਿਲਦਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਾਉਣ ਲੰਗ ਪਏ। ਬਸਤਾ ਵੀ ਮੁੱਖ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਦਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਦਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਅਧੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮਾਤ ਕੋਲ ਉਹੀ, ਚਿਟਾ ਖਾਦ ਦੇ ਬੋਠੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਤੋਲਾ ਤੇ ਦੋ ਟਿੱਚ ਬਟਨ। ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਘਸਮੈਲੀ ਜਿਹੀ ਐਨਕ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁਕਿਆ। ਪਹਿਲੋਂ ਐਨਕ ਚੱਕ ਕੇ, ਫਿਰ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਕੁਹਣੀ ਤੋਂ ਬੋਤੂਹ ਹੋਰ ਮੋਰੇਤ ਕੇ ਉਤਾਂਹ ਚਾਤੁ ਦਿੱਤਾ।

ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਤਕਰੀਬਨ 6 ਫੁੱਟ, ਲੰਬੀ ਦਾਹੜੀ, ਧੋਣ ਪਤਲੀ, ਲੰਮਾ ਪਤਲਾ ਸਰੀਰ, ਲੰਮੀਆਂ ਬਾਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਤੁਤ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ, ਕੁੜਤਾ-ਪਜਾਮਾ ਖੜ੍ਹ, ਪਰ ਬੋਤੂਹ ਘਸਮੈਲਾ ਜਿਹਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹਦਾ ਰੰਗ ਹੀ ਇਦਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਨ ਪਾ ਕੇ ਏਦਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਧਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚੱਪਲਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਬੂ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਪਰ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਕਾਲੀ ਜੱਤੀ ਵੀ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਜੁੱਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਸੋਬਰ ਸੀ। ਅੱਛਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ 'ਪੱਧ' ਵਿੱਲੀ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਚਿਣੇ, ਪਰ ਸੋਹਣੀ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਸੀ। ਪੱਧ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਕਦੀ ਗੁੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਨੱਕ ਲੰਮਾ ਤੇ ਐਨਕਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਜਿਵੇਂ ਹਲਕਾ ਗੇਰੂਆ। ਐਨਕਾਂ ਦੇ ਸੀਸੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਿੱਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਡੇਚ ਗੁਣਾਂ ਵੱਡਾ ਕਰ ਦਿੱਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਐਨਕਾਂ ਕਾਈਆਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਜਾਦੂ ਸੀ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹ ਰਹੇ ਬਈ, ਮੁੰਹ ਪਰੇ ਨੂੰ ਆ, ਪਰ ਵੇਖਿਆ ਇੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੋਣੀ ਇੱਚ ਦਾ ਮੋਟਾ, ਤੁੱਤ ਦਾ ਡੰਡਾ, ਵਿੱਲੀ ਜਿਹੀ ਧੈਂਟ ਤੇ ਧੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਉੱਡ ਕੇ, ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਸਾਡਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਡਾ ਜ਼ੋਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਬਈ, ਜ਼ੋਰ ਤਾਂ ਲਾਉਣਾ ਧੈਣਾ ਜੇ ਨਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ। ਸਿਹਤੇ ਦੋ ਮੰਡੇ ਮਹਰੇ ਖੜ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਸਿੰਧੀਆਂ ਰੱਖਦੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖਣਗੇ, ਪਰ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਵੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਗਾ। ਬਥਕਾ ਫਿਰ ਵੱਜਣਾ 'ਚੱਲ ਵਈ ਸੰਘ ਸਾਫ਼ ਕਰਲਾ'। ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਚੌਰੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਤੇ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਾ।

ਬੈਰ, ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਵੱਡੇ ਹੀ ਸੀ, ਇਕ ਛੋਟੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ 'ਡਾਕ' ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਸੰਭਾਲਦੇ

ਸੀ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਬਾਲਾ 'ਬੋਡ' ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਇਕ 'ਭੈਜੀ' ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸੁਭਾਅ ਪੱਥੋਂ ਬਾਹਲੇ 'ਨਰਮ' ਸੀ, ਪਰ ਸਵੈਟਰ ਬੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਧਰੇ-ਕਿਧਰ ਪੜ੍ਹਾ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਕ 'ਪੇਟੀ' ਤਾਂ ਪੱਕਾ ਸਵੈਟਰਾਂ ਦੀ ਬੁਣ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜ਼ੀਰਦੇ ਇਨ੍ਹੇ ਸਵੈਟਰ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਮੁੱਕਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਬਾਕੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਬੱਸ ਇਕ ਦਸ ਵਜੇ ਵਾਲੀ 'ਚਾਹ' ਦੇ ਸੋਕੀਨ ਸੀ।

ਆਵਾਜ਼ ਦੁਬਾਰਾ ਪਈ, 'ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਜਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਗਤੀ ਏਦਾਂ ਫੜੀ, ਜਿਵੇਂ ਆਰਮੀ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਹਵਾ ਚੀਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਅੰਕ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲੰਗ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਇੱਟਾਂ ਸੂਤ ਲਾ ਕੇ ਚਿਨੀਆਂ ਹੋਣ। ਦੋਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਆਜੇ, ਏਧਰ ਨੂੰ ਮੁੰਹ ਕਰਕੇ ਖਡੜੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਬੋਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਅੰਜ ਨਾ ਰੁਕੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਬਹੁਤ ਨੇ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਸਡੇ ਵੱਲ ਮੁੰਹ ਕਰਕੇ ਸਾਵਧਾਨ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਹੋ ਗਏ। ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਬੋਲੇ, ''ਸਾਡੇ ਦਾ ਪਹਾਤਾ ਸੁਣਾਓ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਹਰ-ਮਹਰ ਬੋਲਣਾ, ਸੈਨ੍ਹੁ ਆਵਾਜ਼ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।'' ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਸੀ, ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ, ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੁਹੇ ਪਾਸੇ ਸੁਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਿਹੜੀ ਮਹਰਲੀ ਛਾਂ-ਛਾਂ ਹੁੰਦੀ ਆ ਉਹ ਵੀ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਨਾਲ ਪੁਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਹਰਲਾ ਅੱਖਰ ਬੋਲਣਾ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਜੋਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ-

ਤਿੰਨ ਸਾਡੇ ਇੱਕੀ
ਤਿੰਨ ਸਾਡੇ ਇੱਕੀ।

ਆਵਾਜ਼ ਇਨ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਕਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੰਮੇ ਸਫ਼ੇਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਡਰ ਕੌ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਝੜੜਤਾਹਟ ਵਜਾਉਣ ਲੰਗ ਪੈਣੀ। ਕੰਧਾਂ ਪਰਾਈਆਂ ਸੀ। ਹਲਕੀ ਮਿੱਟੀ ਕਿਰਨੀ ਤੇ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਪਿੱਲੀ ਇੱਟ ਨੇ ਬੋਤੂਹ ਹੋਰ ਸਾਹ ਛੱਡਣਾ ਤੇ ਬੁਢੇਪੇ ਵੱਲ ਪੈਰ ਪੁੱਟਣਾ। ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਧੂਨੀ ਇਕਸਾਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਵੱਜਣੀ। ਗੋਲੀ ਵਾਂਗਰ, ਜਿਹੜੀ ਮਹਰਲੀ ਛਾਂ-ਛਾਂ ਹੁੰਦੀ ਆ ਉਹ ਵੀ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਨਾਲ ਪੁਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਹਰਲਾ ਅੱਖਰ ਬੋਲਣਾ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਜੋਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ-

ਤਿੰਨ ਸਾਡੇ ਇੱਕੀ'

ਇੱਕੀ ਇੱਦਾਂ ਕਹਿਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੋਂ 'ਬ' ਦਾ ਪੀਹਣ ਕੱਢੀਦਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ 'ਕ' ਨੂੰ ਘਰੋੜ ਕੇ, ਰਗੜ ਕੇ, ਵਗਾਹ ਕੇ ਮੁੰਹ ਤੋਂ ਕੱਢੀਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ 'ਧੂਨੀ ਪਿੱਛੇ ਲੱਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਕਿੰਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗਲੇ ਤੇ ਹਿੱਕ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਵਿੱਡ ਦੀ ਤੇ ਧੂਨੀ ਦੀ 'ਧੂਨੀ' ਵਿਚੋਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਚਲਦੇ ਪਹਾਤੇ ਵਿਚ ਇੱਕੀ ਮਹਰਲੀ ਮਹਰਲੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਮਹਰੇ ਮੁਹਰੋਂ ਕੱਢਣਾ। ਜਿਵੇਂ ਆਰਮੀ ਦਾ ਅਫਸਰ ਪੋਰਡ ਤੋਂ ਸਲਾਮੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਲੰਘਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਮਹਰੇ ਮੁਹਰੇ ਮੁਹਰੇ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਉਹ ਹਸਿੰਨ ਪਲ ਤੇ ਉਹ ਸਬਕ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਤੇ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰੁਸਨਾਉਂਦੇ ਪਏ।

ਪਹਾਤੇ ਉੱਚੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇੰਨਾ ਕਾਰਗਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਨਤੀਜਾ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਇਟ ਜਾਂਦਾ 'ਬਾਣੀ' ਉੱਚੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਚਲਦੇ ਪਹਾਤੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਭਲਵਾਨੀ ਗੇਤ੍ਰਾ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕੰਧ ਨਾ ਲੱਗੀ ਕਤਾਰ ਮੁਹਰੋਂ ਕੱਢਣਾ। ਜਿਵੇਂ ਆਰਮੀ ਦਾ ਅਫਸਰ ਪੋਰਡ ਤੋਂ ਸਲਾਮੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਲੰਘਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਮਹਰੇ ਮੁਹਰੇ ਮੁਹਰੇ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਉਹ ਹਸਿੰਨ ਕਿਸੇ ਇੱਕੀ ਦੀ ਪੱਧ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ 'ਓ ਕਾਕਾ ਸਿਰ ਨੰਗਾ ਹੀ ਆ?' ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਬੋਲਣਾ ਹੀ ਸੀ ਕਹਿੰਦੇ 'ਜਾ ਭੜ ਜਾ ਘਰ ਨੂੰ ਤੇ ਸਿਰ ਦੱਕ ਕੇ ਆ' ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਮਝ ਤੇ, 'ਸਹੀ' ਤੇ 'ਗਲਤ' ਦਾ ਫਰਕ ਬੜਾ ਛੂੰਘਾ ਸਮਝਦੇ ਸੀ। 'ਸੰਗਰਾਂ' ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਾਰ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਦ ਦੀ ਦੇਗ ਲੈਣ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ' ਆਪ ਹੀ ਭੜ ਦਿੱਦੇ ਸੀ। ਜਿਦਗੀ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਵੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰੁਹਾਂ ਮਿਲਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ 'ਅੱਠ ਸਾਤ ਕਿਨੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ?' ਉਤਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੈਣੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ 'ਅੱਠ ਸਾਤ ਕਿਨੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ?' ਉਤਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾਰਾ ਪਹਾਤਾ ਤੇ ਉਹਦਾ

ਉਲਟਾ ਵੀ 'ਸੱਤ ਆਠ, ਛੱਪੰਜਾ'। ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਪਰ ਪਿੰਡ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਲੰਗ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਪੂਰਨੇ ਇਕ ਸਿਆਈ ਮਾਂ ਤੇ ਇਕ ਸਿਆਈ ਅਧਿਆਪਕ ਪਾ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਪੂਰਨੇ ਜਿੰਦਗੀ ਬਦਲ ਦਿੱਦੇ ਨੇ ਫਿਰ ਗਰੀਬੀ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦੁਰਬਲਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਅੱਕਡਾਂ ਦੇ ਮੀਲ ਪਰੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਵੱਡੇ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਆ, ਪਰ ਇੱਤਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ। ਜਿਦਗੀ ਦੇ ਉਹ ਹਸਿੰਨ ਪਲ ਤੇ ਉਹ ਸਬਕ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਤੇ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰੁਸਨਾਉਂਦੇ ਪਏ।

ਸੱਤਾ ਬਦਲਦੀ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਨਹੀਂ

ਜੋ ਸਿੰਘ ਛਿਬਰ

ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਢਾਈ ਦਰਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਨਾਂ, ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਧਰਨੇ-ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਬਹੁਤ ਨੇਤੀਓਂ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ, ਨਗਰ ਕੌਸਲਾਂ, ਬਲਕ ਸੰਮਤੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸਟ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਖੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਣਾਂ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦੀਆਂ, ਕਿਵੇਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੇਤੀਓਂ ਤੱਕਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ - ਜਾਂਦੀਆਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੂਹੇ-ਮੂਹੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਖੀਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖੇ ਹਨ।

ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਪਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਚੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਸ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕਹਿ ਲਵੇਂ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਚਾਅ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕ ਫਿਰ ਆਨੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਨੇ, ਅਰਥੀ ਫੂਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ, ਸਿਆਸੀ ਦੁਸ਼ਟਬਾਜੀ, ਸੜਕਾਂ ਜਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸਹੀ ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੁਕਮਰਾਨ ਤਾਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਿਜਾਮ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ। ਰੰਗ-ਢੰਗ, ਕੰਮਕਾਰ ਜਾਂ ਸਿਸਟਮ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੱਸ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਤੇ ਕੰਡਕਰਟਰ ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੈਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਪਿਛੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਂਗ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਸਾਂ-ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਗਡੇਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੌਂਪੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਮੀਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਰੀਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖ ਰਹੀਆਂ। ਦਿਲਸਥ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦਾ ਸੁੱਖ ਭੇਗਣ ਵਾਲੇ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਉਗਲੀਆਂ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ 'ਤੇ ਮਾਫ਼ੀਆ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਹਿ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਮਾਫ਼ੀਆ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਹ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਗਲਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਾਅਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲੇਖ-ਜੋਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਵਜੀਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਲਖੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਜਾ ਵਾਂਗ ਵੱਲੋਂ ਟਵੀਟ ਕਰ

ਕੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਬੇਟੇ 'ਤੇ ਸ਼ਗਾਬ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਕਈ ਕਾਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਰੀ-ਟਵੀਟ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਵਾ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਗਾਬ, ਨਾਜ਼ਾਇਜ਼ ਸ਼ਗਾਬ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਤਾਲਬਦੀ, ਕਰਫ਼ਿਊ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਗਾਬ ਸਪਲਾਈ ਹੋਈ, ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀ-ਛੂਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜਪੁਰਾ, ਖੰਨਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਾਜ਼ਾਇਜ਼ ਡਿਸਟਲਰੀਜ਼ ਵੀ ਫੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਆਪਣਿਆਂ-ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ, ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ

ਜੁਡਿਆ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰੀ ਬਾਵਰ ਚੰਦ ਗਹਿਲੇਤ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਹਿਲੇਤ ਨੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪ ਵਡਦ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੋਤ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣਗੇ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੰਤਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮਕਾਰ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ

ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਜੇਕਰ ਨਾਜ਼ਾਇਜ਼ ਸ਼ਗਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਸਟਲਰੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਕੇ ਕਾਰ੍ਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਾਡੇ ਵਿਚ ਕਲੀਨ ਚਿਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਖ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਪਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 10ਵੀਂ 'ਤੇ 12ਵੀਂ ਫੀਡੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਬਦਲਣ, ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਛੇਤਵਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੋਇਆ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਸਾਬਕਾ ਸਿੰਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਉਹੀ ਸੋਨੀ ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਫ਼ਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਖ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਤੇ ਰੱਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਘੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਸਨ। ਬਾਈ-ਭਤੀਜਵਾਦ, ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ, ਮਾਫ਼ੀਆ ਰਾਜ, ਬੇਲਗਾਮ ਨੋਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਦਦਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੀ ਪਵੇਗਾ?

ਦਰਅਸਲ, ਆਜਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਹਰਾਉਣ-ਹਰਾਉਣ ਦੀ ਬੇਡ ਬੇਡਿਆਂ ਅਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਚਾਬੀ ਕਦੇ ਉਸ ਹੱਥ, ਕਦੇ ਇਸ ਹੱਥ ਫਤਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਦੀ ਕਿਰਨ ਦਿਖਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚੋ ਉਹੀ ਕਨਸੋਆਂ, ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕੀਤੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਹੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਸਨ। ਬਾਈ-ਭਤੀਜਵਾਦ, ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ, ਮਾਫ਼ੀਆ ਰਾਜ, ਬੇਲਗਾਮ ਨੋਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਦਦਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਰਅਸਲ, ਆਜਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਹਰਾਉਣ-ਹਰਾਉਣ ਦੀ ਬੇਡ ਬੇਡਿਆਂ ਅਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਚਾਬੀ ਕਦੇ ਉਸ ਹੱਥ, ਕਦੇ ਇਸ ਹੱਥ ਫਤਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਦੀ ਕਿਰਨ ਦਿਖਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚੋ ਉਹੀ ਕਨਸੋਆਂ, ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕੀਤੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਹੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਸਨ। ਬਾਈ-ਭਤੀਜਵਾਦ, ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ, ਮਾਫ਼ੀਆ ਰਾਜ, ਬੇਲਗਾਮ ਨੋਕਰਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਦਦਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੀ ਪਵੇਗਾ?

ਦਰਅਸਲ, ਆਜਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਹਰਾਉਣ-ਹਰਾ

Raja King of Sweets Now Presents
Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT   • FALUDA KULFI
- GOL GAPPÉ (PANI PURI)   • KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

Moon Indian Cuisine

510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਲਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ,
ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੋੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਭੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਮੂਨ ਤੇ ਵਿਆਹ
ਸਾਚੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੁਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544

Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

DIXON

ਨਵੇਂ ਆਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਆਸੀਂ ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ ਹਾਈਨਾਂਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK AND TRAILER DEALERSHIP

SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE

HARJINDER SINGH BAL
NEW TRUCK SALES

Direct 707-640-7114 | Cell 510-613-3573

hsingh@tecequipment.com

TECEQUIPMENT.COM

8555 Pedrick Rd Dixon, CA 95620

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details

Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.
YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

www.uppaldental.com

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

**Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted**

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੋਫਰਨੀਆ
ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਤੇ
ਵਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ
ਦੇ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ
ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

lunch buffet everyday
fresh jalebian every day

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538

510-773-8810

Quick Lube & Smog

We rent
U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

**691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544**

**PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330**

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੈਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ, ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹੰਗੇ ਅਤੇ
ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ
ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੋ, ਰੁਮਾਲੇ ਤੇ
ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

**APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS**

Watches (Seiko, Citizen & Swistar)

Shavers & Trimmers

Cellular Phones

Onkar Singh Banwait

5156 Mowry AVE. Fremont. CA 94538

Tel- 510-797-7111

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ

ਪਾਣੀ ਬਿਨਾਂ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਜੀਵਨ ਭਾਵ ਜੀਵ-ਜੰਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋਦ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੌਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਬਸਤੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਸੱਭਿਅਕ ਫੰਗ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਜਾਂ ਹੱਡੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਜਮੀਨ ਉਤੇ ਫੁੱਲੀ-ਫਲੀ। ਇਹ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਯਸਨਾ ਤੱਕ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਿੰਧ, ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ:

ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਜੀਤੀ ਹੈ ਜਿਤੁੰਹ ਰਹਿਆ ਸਭ ਕੋਇ।

'ਪੰਜਾਬ' ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ। ਇਹ ਦਰਿਆ ਪੂਰੇ ਉਤੇਰੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਨਾਫ਼ਾਬ ਤੋਹਫ਼ਾ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰੇ ਉਤੇਰੀ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਭੁਗੋਲਿਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਗੁੜਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਤੇਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੀ ਜੀਵਨ ਧਾਰਾ ਹਨ। ਇਹ ਜੰਮ-ਕਸਮੀਰ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਯੋਕਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੈਂਕਡੇ ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖਾਸਕਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸਤਲੁਜ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਦਰਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪੰਜੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬਾ ਹੈ ਤੇ ਧੂਰ ਪੂਰਬ ਤੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਵਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕਨਾਵਾਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਢੰਘੀਆਂ-ਤੰਗ ਘਾਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਨੰਗਲ ਨੇਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹੜੀਆਂ 'ਚ ਵਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਖਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨਾਂ 'ਚ ਪੈਰ ਧਰਦਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਐਨ ਨਾਲ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਖਤਾ ਵਿਖੇ ਸਤਲੁਜ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਭਾਖਤਾ ਬੈਨੂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਆਜਾਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਡੈਮ ਪ੍ਰਯੋਕਟ ਸੀ, ਜਿਥੋਂ ਸੈਂਕਡੇ ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੰਗਲ ਤੋਂ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋ ਲੰਗਦਾ ਹੋਇਆ ਰੋਪੜ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰੋਪੜ ਬੈਰਾਜ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਨਹਿਰਾਂ ਕੰਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਤਲੁਜ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚਾਰ ਭੁਗੋਲਿਕ ਖਿਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਆਧ ਤੇ ਦੋਏਬੇ ਦੀ, ਅਗਾਂਹ ਦੋਏਬੇ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਾਲਵੇ ਤੇ ਮਾਝੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਚਿੰਠੀ ਵੇਈ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਬੁੱਢਾ ਦਰਿਆ ਵੱਜੋਂ ਵੀ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਧਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਲਧਾਰਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਹਿਰਾਂ-ਕਸਮਿਆਂ ਦਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਸਮੇਟਦਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਕਸਬਾ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੱਖ ਨੇਤੇ ਹਰੀਕੇ ਵਿਖੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਹੋਦ ਦੇ ਐਨ ਕਰੀਬ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦਾਵ ਦੀਆਂ ਸਮਾਂ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹੀ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ 23 ਮਾਰਚ, 1931 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ

ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਨੇ ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਪਾਣੀ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਭਾਰਤ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਸਤਲੁਜ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੰਧ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸਤਲੁਜ ਨੂੰ ਸਰਹੋਦ ਮੰਨਣ ਬਾਰੇ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਵੀ 26 ਅਕਤੂਬਰ 1831 ਨੂੰ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹੀ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਲਾਰਡ ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਂਟਿੰਕ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ।

ਇਹ ਟਿੱਬਤ ਵਿਚ ਕੈਲਾਸ਼ ਪਰਬਤ ਅਤੇ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਝੀਲ ਨੇਤੇ ਰਾਕਸ਼ਸਤਾਲ ਜਾਂ ਰਾਵਣਤਾਲ ਨਾਮੀ ਭੀਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਲ ਤੋਂ ਉਚਾਈ ਕਰੀਬ 4633 ਮੀਟਰ ਹੈ। ਉਥੇ ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਗਰਚੀਨ ਬੰਬਾਵ ਭਾਵ ਐਲੀਫੈਂਟ ਦਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੈਲਾਸ਼ ਪਰਬਤ, ਤਿੰਬਤ ਦੇ ਪਠਾਰ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਨਾਵਾਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਢੰਘੀਆਂ-ਤੰਗ ਘਾਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਨੰਗਲ ਨੇਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਜ਼ੱਛਰਗੜ੍ਹ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਉਚ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਪੰਜ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜ ਨਾਂ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੰਜੇ ਦਰਿਆ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਤਲੁਜ ਨਾਲ ਬਿਆਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤਨਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਾਵੀ ਤੇ ਜੇਹਲਮ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਥਾਂ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਪੰਜ-ਆਬ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਅਗਾਂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਪੰਜ ਨਾਂ ਨਦ ਦਰਿਆ ਕਰੀਬ ਹੋਰ 45 ਮੀਲ ਜਾਂ 72 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਮਿਠਕੋਟ ਲਾਗੇ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਅਗਾਂਹ ਸੁਬਾ ਸਿੰਧ ਵਿਚੋਂ ਵਗਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬੰਦਰਗੱਹ ਕਰਾਚੀ ਨੇਤੇ ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਦਾ ਨਾਲ ਬਿਆਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤਨਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਾਵੀ ਤੇ ਜੇਹਲਮ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਥਾਂ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਪੰਜ-ਆਬ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਅਗਾਂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਪੰਜ ਨਾਂ ਨਦ ਦਰਿਆ ਕਰੀਬ ਹੋਰ 45 ਮੀਲ ਜਾਂ 72 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਮਿਠਕੋਟ ਲਾਗੇ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਅਗਾਂਹ ਸੁਬਾ ਸਿੰਧ ਵਿਚੋਂ ਵਗਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬੰਦਰਗੱਹ ਕਰਾਚੀ ਨੇਤੇ ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਦੋਣ ਵਾਲੇ ਸਤਲੁਜ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਲੱਕ ਸਾਹਿਤ, ਗੀਤਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਕਵਾਣੀਆਂ, ਗਿੱਧੇ-ਬੰਗਤੇ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾਂਦਾ ਕਵਾਣੀਆਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਵੇਈ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਬੁੱਢਾ ਦਰਿਆ ਵੱਜੋਂ ਵੀ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਧਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਲਧਾਰਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਹਿਰਾਂ-ਕਸਮਿਆਂ ਦਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਸਮੇਟਦਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਕਸਬਾ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੱਖ ਨੇਤੇ ਹਰੀਕੇ ਵਿਖੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਹੋਦ ਦੇ ਐਨ ਕਰੀਬ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦਾਵ ਦੀਆਂ ਸਮਾਂ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹੀ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ 23 ਮਾਰਚ, 1931 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ

ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਲਾਗੇ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਰੋਤੁ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਬੈਰਾਜ ਤੋਂ ਵੀ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਨਹਿਰਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਤਲੁਜ ਵਿਚੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕਮਤ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਈ ਨਹਿਰਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਉਸ ਪਾਰ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਹਕੀਕਤ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਛੇ-ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨ ਮਾਨਸ 'ਤੇ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਨੀ ਬੰਬਾਰੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਓਨੀ ਸਾਇਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਸੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਨਤਾ ਤਕ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਜਿਸ ਕਥਿਤ 'ਆਜਾਦ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵੱਖਵਾਦ, ਅੰਤਵਾਦ ਅਤੇ ਹਿੱਸਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤਾਨਾਸਾਹੀ ਵਿਚ ਕਿੱਦਾਂ ਦਿਨ ਕਟੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਜਿਸ 'ਆਜਾਦ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਦਾ ਢੇਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵਜਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜੰਮ੍ਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਦੁਰ-ਦੁਰ ਤਕ ਕੋਈ ਰਿਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗਿਲਗਿਤ-ਬਾਲਤਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਆਜਾਦ ਕਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਆਬਾਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਪਹਿਰਵਾਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਦੇ 12 ਪ੍ਰਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ 26 ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ। ਸੰਨ 1947 ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਜੰਮ੍ਹ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਹਾਂਨੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਧੀ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੂਬੇ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 2 ਲੱਖ 22 ਹਜ਼ਾਰ 236 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਗਿਲਗਿਤ-ਬਾਲਤਿਸਤਾਨ ਵੀ ਸੀ ਜੋ ਇਕ ਅਸਥਾਈ ਸੰਧੀ ਤਹਿਤ ਸਿੱਧੇ ਬਿਟਿਸ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋਣ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਹੋਣਾ ਤੈਆ ਸੀ ਪਰ ਬਿਟਿਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸੇਚ ਅਤੇ ਸੰਵੀਅਤ ਸੰਘ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦਾ ਭਾਵ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਹਿੰਦੇ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਪੂਰਬੀ ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ (ਅਜੇ ਚੀਨ ਦਾ ਸਿਨਜਿਆਂਗ) ਅਤੇ ਬਰਾਸਤਾ ਤਜ਼ਾਕਿਸਤਾਨ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਜਤ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਬਿਟਿਸ-ਅਮਰੀਕੀ ਖੇਮੇ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਿਟਿਸ ਸੈਨਪਤੀ ਅਤੇ ਗਿਲਗਿਤ ਸਕਾਊਟਸ ਦੇ ਮੇਜ਼ਰ ਬਾਉਨਨ ਨੇ ਗਿਲਗਿਤ-ਬਾਲਤਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਹਾਂਨੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੌਖਿਕ ਦੀ ਬਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਲੇਵੇਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਮੁੱਝਦਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਪੁੰਡ ਤਕ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਜੰਮ੍ਹ ਦੇ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਜੰਮ੍ਹ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਸ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦ ਦਿੱਤਾ। ਗਿਲਗਿਤ-ਬਾਲਤਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਘੱਟਦੀ ਹੋਈ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚੁਲ੍ਹ ਵੱਖਵਾਦ ਦਿੱਤਾ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਰਗ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਘੱਟਦੀ ਹੋਈ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚੁਲ੍ਹ ਵੱਖਵਾਦ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਮੌਹਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਾਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਦ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਧਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਜ ਜਿੱਨਾ ਮੁਨਾਫਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਦੁੱਧ ਦਾ 'ਚਿੱਟਾ ਇਨਕਲਾਬ' ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਡਾ। ਵਰਗੀਜ਼ ਕੁਰੀਅਨ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਮਿਲਕਮੈਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ' (ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੋਧੀ) ਵੀ ਅਧਿਆਤੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਰਗੀਜ਼ ਕੁਰੀਅਨ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਰੇਲ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਲੀਕਟ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੋਜ਼ੀਕੋਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) 'ਚ ਇਕ ਸੀਰੀਅਨ ਮਸੀਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪੁਤੇਨਪਾਰਕਲ ਬਿਟਿਸ ਕੋਚੀਨ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਡਾਂ ਸੀ। ਕੁਰੀਅਨ ਦਾ ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਇਆ ਰਾਓ ਸਾਹਿਬ ਪੀ.ਕੇ. ਵਰਗੀਜ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਰਗੀਜ਼ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਲੋਏਲਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਫਿਜ਼ਿਕਸ 'ਚ ਬੀਐਸਸੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ, ਬੈਡਮਿੰਟਨ, ਬਾਕਸਿੰਗ ਤੇ ਟੈਨਿਸ ਜਿਹੀਆਂ ਖੇਡਾਂ

ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ 'ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਸਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਤਰਮੀਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਉਥੋਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਵੀ ਖਬਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਉਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਾਚ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਤੰਤਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਹਾਰੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਸਨ ਖੁਦ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਖੁਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਸਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 'ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਨੂੰ ਹਰ ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਕਾਬੂ ਹੋਣ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ 52 ਵਿਸੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਹੀ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ 'ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਅਤੇ ਗਿਲਗਿਤ-ਬਾਲਤਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵੱਖਵਾਦ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੂਧੀਜੀਵੀ, ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕਥਿਤ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤਿਮਾਂਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਨਾ ਉਥੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਮਨ-ਚੱਕਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁੰਹ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪੀਓਕੇ ਵਿਚ ਨੀਲਮ ਤੇ ਜਿਹਲਮ ਦਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਚੀਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ 2 ਵੱਡੇ ਡੈਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਜ਼ਹਰੇ 'ਦਰਿਆ ਬਚਾਓ, ਮੁਜ਼ਹਦਰਾਬਾਦ ਬਚਾਓ' ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਲੋਕ 'ਨੀਲਮ ਜਿਹਲਮ ਬਹਿਨੇ ਦੇ, ਹਾਮੇਂ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿਨੇ 'ਵਾਲੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਚੀਨ ਨੇ ਪੀਓਕੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੌਜ਼ਬ ਹਾਈਡਰੋ-ਪ੍ਰਜੈਕਟਾਂ-ਆਜਾਦ ਪੱਤਣ ਅਤੇ ਕੋਹਾਲ ਹਾਈਡਰੋ ਪਾਵਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕਰਾਰ ਸਹੀਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਜਾਦ ਪੱਤਣ ਹਾਈਡਰੋ ਪਾਵਰ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਸੱਤ ਕੁੰਜੇ ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਚਾਈਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਕਨੋਮਿਕ ਕੋਰੀਡੋਰ (ਸੀਪੀਈਸੀ) ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਲਗਪਗ 1.54 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਨੂੰ ਚੀਨੀ ਗਰੱਦ ਗੇਜ਼ੋਬਾਂ ਗਰੁੱਪ ਕੰਪਨੀ (ਸੀਜੀਜੀਸੀ) ਸਪਾਂਸਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਧਰ ਚੀਨ ਦੀ ਬੀ ਗੋਰਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਕੋਹਾਲ ਹਾਈਡਰੋ-ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਸਾਇਨੀ ਸਿਸਲਾਬਾਦ ਤੋਂ 90 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੁਰ ਸਿੱਟ ਹੈ। ਇਹ 2026 ਤਕ ਮੁੰਕਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿਲਕ ਰੋਡ ਫੰਡ ਪ੍ਰਯੋਜਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮ

ਪਹਿਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਿਉਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਕੰਬੋਡੀਆ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਖਰਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਗ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ 18 ਸਾਲਾ ਮੋਲਿਕਾ ਟੈਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖਰਤੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਚਿੱਤਰ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਨਲਾਈਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਤਜਵੀਜ਼ਸੁਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕੰਬੋਡੀਆ ਔਰਤਾਂ ਦੇ "ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਅੰਗ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ" ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਟੀ-ਸ਼ਰਟ ਜਾਂ ਸ਼ਰਟ ਦੇ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਏਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਪਿੱਛੇ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਣ ਨੂੰ ਬਰਕਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੋਲਿਕਾ ਇਸ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਨੌਜਵਾਨ ਕੰਬੋਡੀਅਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸਹਿਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਂ।" "ਮੈਂ ਅਪਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਂਹੁੰਦੀ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਨਜ਼ਿਣਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਰਸਤੇ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਆਨਲਾਈਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਈ ਸੀ ਅਤੇ 21 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਹੋਰਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਸਵਾਲ

ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ, "ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲੱਗੇਗਾ?" ਅਤੇ ਹੈਸਟੈਗ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੋਲਿਕਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਵਾਈਏ ਪ੍ਰਚੰਪਰਿਕ ਮਰਿਯਾਦਾ ਤਹਿਤ ਵਿਹਾਰ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਚੰਪਰਿਕ ਮਰਿਯਾਦਾ ਤਹਿਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਨਲਾਈਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਤਜਵੀਜ਼ਸੁਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕੰਬੋਡੀਆ ਔਰਤਾਂ ਦੇ "ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਅੰਗ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ" ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਟੀ-ਸ਼ਰਟ ਜਾਂ ਸ਼ਰਟ ਦੇ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਏਗਾ।

ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸੁਨ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਲਾਈਵ ਸਟ੍ਰੀਮਿੰਗ ਨੂੰ "ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ" ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਤਜਵੀਜ਼ਸੁਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲ ਦੇ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਗਾਇਕਾਂ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੱਤੀਆਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਬੇਢੀਆਂ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਪ੍ਰੈਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਵੇਚਣ ਦੋਰਾਨ 'ਉਤੇਜਕ' ਕਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਪੋਰਨੋਗਰਾਈ ਅਤੇ ਅਸਲੀਲ ਪੋਜਸ ਕਰਕੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਜ਼ੇਲੂ

ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਸੁਤਨ ਵਾਲੀ 18 ਸਾਲਾਂ ਐਲਿਨ ਲਿਮ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਹਾਦਾ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ, "ਕੰਬੋਡੀਆ 'ਚ ਜੰਮੀ-ਪਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਮ ਨੂੰ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕਿਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣਾ।" ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ

ਲੈ ਕੇ ਖਰਤਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਨਲਾਈਨ ਸਭ ਦੇ ਧਿਆਨ ਅਪਣੇ ਵੱਲ ਵਿਚਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਿੱਲ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਰਿੰਡਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਵਿੱਚ "ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਲੋਕਾਂ" 'ਤੇ ਤੁਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ, "ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ 'ਤੇ" ਰੋਕ, ਅਤੇ ਸਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ "ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ" ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਕੱਠਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਕੰਬੋਡੀਆਨ ਸੈਟਰ ਫਾਰ ਇਉਮੈਨ ਰਾਈਟਸ ਦੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਚੈਕ ਸੌਫ਼ੈਪ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗਰੀਬ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਇਹ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।" ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲਾਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰਾਜ ਸਕਤਰ ਇਕ ਕਿਮੈਲੇਖ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ "ਪਹਿਲਾ ਖਰਤਾ" ਹੈ।

ਪਰ ਸੈਕ ਸੌਫ਼ੈਪ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਮਾਜਕ ਦਬਾਨਾ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿੱਨਾਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਕੰਬੋਡੀਆ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਕਸਰ ਵਿਧਾਇਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲਾਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰਾਜ ਸਕਤਰ ਇਕ ਕਿਮੈਲੇਖ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ "ਪਹਿਲਾ ਖਰਤਾ" ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਮੋਲਿਕਾ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਆਸ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਢੀ ਕਾਢੀ ਜਾਰੀਗੂਂਦਾ ਹੈ ਲੈਕਿਨ ਸਾਮਨੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਕਸਰ ਵਿਧਾਇਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲਾਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਰਾਜ ਸਕਤਰ ਇਕ ਕਿਮੈਲੇਖ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣਾ।"

ਦ੍ਰਿੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਸੰਪਾਦਕ ਸੀਮਾ ਚਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਲੱਕੜੰਡਰ 'ਚ ਪ੍ਰੈਸਿਧ ਆਗਆਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁੱਣੌਤੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਿਸਟਮ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਚੁੱਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।" "ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਧੇਧੀ ਧਿਰ ਨਾ ਸਿਰਗ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਅੱਖਿਮ ਕੁਮਿਕਾ ਹੈ।"

ਪਰ ਮੋਦੀ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਯਾਦ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਚੁੱਣੌਤੀਆਂ ਹਨ। ਸੀਮਾ ਚਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਮੋਦੀ

ਨਰਿਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ 'ਅੱਛੇ ਦਿਨ' ਹੁਣ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ

ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੇਂ ਉਭਰ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਚੁੱਣ

ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਅਗ੍ਰੋਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ 1930 ਦੀ। 90 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੇ. ਆਰਸੂ ਟੌਂਡ ਕੋਲਾਬਾ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਤੱਟ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਥਰ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਪੱਥਰ ਬੱਸ ਅੰਦੋਂ ਹੀ ਚੁਕਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਸਧਾਰਣ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਟਾਈਮ ਲਾਈਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ।

ਫਿਲਹਾਲ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕੰਗਨਾ ਰਾਹੋਂ ਅਤੇ ਸਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੰਸਕ ਮੰਬਰ ਸੰਜੇ ਰਾਉਡ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਤਿੰਖੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਦਾਕਾਰ ਸੁਸਾਂਤ ਸਿੱਖ ਰਾਜਪੁਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰੂ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਮੁੰਬਈ ਕਿਸ ਦੀ ਹੈ?' ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਮੁੰਬਈ

ਅੱਜ ਦੀ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਵੀ ਕੁਝ ਮੀਟਰ ਜਾਮੀਨ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਫੈਲੇ ਪ੍ਰਾਇਨੀਪ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁੰਬਈ ਕਦੋਂ ਪਹੁੰਚੇ, ਸਾਨੂੰ 25 ਲੱਖ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਜਾਣ੍ਹਾ

ਕੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਪਲਟ ਗਿਆ ਹੈ? ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਕਾਫ਼ਲਾ ਬਣਦਾ ਗਿਆ।

ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਥਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਸਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ— ਹਿੰਦੂ ਕਾਲ, ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਲ, ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਕਾਲ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਾਲ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਦੌਰਾ। ਮੌਰਿਆ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਸਾਸਕ 250 ਈਸਾ ਪੁਰਵ ਉਤਰੀ ਕੋਕਣ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਬਈ ਹੋਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਵੰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਬਈ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਅਗਨੀਮਿੱਤਰ ਨਾਗਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਾਲੀਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਪਣੇ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੱਤਵਾਹਨ ਵੰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਸ਼ਤਰਪ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਇੱਥੇ ਆਏ ਸਨ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਪਾਰੀ ਉਥੇ

ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅੱਤੇ ਟਾਪੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨਾ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ। 1685 ਵਿੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੁਰਤ ਤੋਂ ਮੁੰਬਈ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਚਾਰਲਸ ਬੁਨ 1715 ਵਿੱਚ ਮੁੰਬਈ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕਿਲੇ ਬਣਾਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤੌਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਜੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਇੱਥੋਂ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਹੋਈ।

ਮਰਾਠਿਆਂ ਦਾ ਡਰ

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਕਿਲੇਬੰਦੀ ਕਰ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਕੋਨੇ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਵੀ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਮੁੰਬਈ, ਵਪਾਰਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ।

ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ। ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ। ਟਾਊਨ ਹਾਲ, ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਰਗੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ 1853 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਨ 1857 ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਗੁੰਜ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁਣੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਸਕਾਂ ਨੇ ਬਗਾਵਤ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਾਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਟਾਉਨਹਾਲ ਦੀ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਪਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਏਸੀਆਂਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1857 ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈਨਰੀ ਬਾਰਟੈਲ ਫੇਰੇਂਦੇ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ 1862 ਵਿੱਚ ਉਥੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਕਈ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ 'ਚ ਹੀ ਮੁੰਬਈ ਮਿਉਨਿਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਵੀ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਮੁੰਬਈ, ਵਪਾਰਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ।

ਪਏਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਨਰੇਸ਼ ਫਰਨਾਂਡਿਸ ਦੀ ਕੰਡਾਬਾ ਸਿਟੀ ਅਡ੍ਰੈਪਟ' ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1930 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਸਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੇ. ਆਰਸੂ ਟੌਂਡ ਕੋਲਾਬਾ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਕੰਢੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਥਰ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਇਸ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਸਧਾਰਣ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਪੱਥਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹਥਾਅਾਰ ਸੀ।

ਉਹ ਇਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਆਕਰਸ਼ਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੇ. ਆਰਸੂ ਟੌਂਡ ਕੋਲਾਬਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੱਟ 'ਤੇ ਖੋਜਬੀਨ ਕਰਨੀ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 55 ਅਜਿਹੀ ਪੱਥਰ ਮਿਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਮੱਧ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਹਥਾਅਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਜੀਵਾਸਮ ਸਨ। ਇਸ ਖੋਜ 'ਤੇ, ਟੌਂਡ ਨੇ 1932 ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ 'ਬੰਬਈ ਦਾ ਪ੍ਰਾਗ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਨਸਾਨ'।

ਫਿਰ 1939 ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਇਲ ਪੁਰਾਤਤਵ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ। 1920 ਵਿੱਚ, 'ਬੈਕ ਬੇ ਰੀਕਲਮੇਸ਼ਨ ਸਕੀਮ' ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਕੰਡੇ ਨੂੰ ਮਲਬੇ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ਦੱਖਣੀ ਮੁੰਬਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਕਾਂਦੀਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ ਮੁੰਬਈ ਸਿਟੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ, ਜੈਰਜ ਸਾਲਗਾਂਵਕਰ ਨੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਤਿਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਆਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦੇਵੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ 70-80 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਾਸਕ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ ਨੋਟਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁੰਬਈ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੇਕੜ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, "ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਲਿਆਣ, ਠਾਣੇ ਅਤੇ ਨਾਲਾਸੋਪਾਰਾ ਵਰਗੀਆਂ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧਦੀ ਹੈ।" ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਸਟਰਕੁਣ, ਯ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੰਕਟ

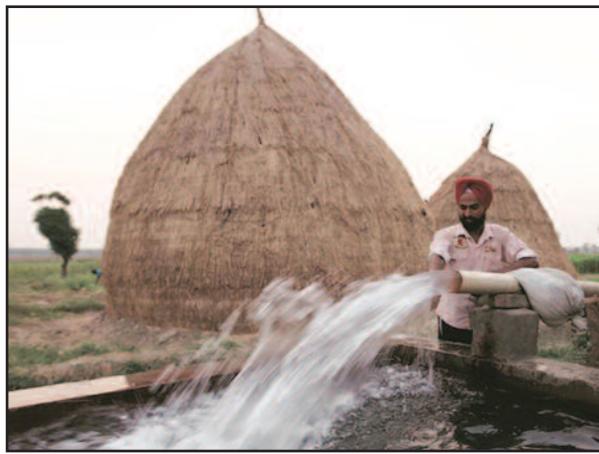
ਕੋਵਿਡ-19 ਦੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਜੀਆਂ, ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰਾ ਖੇਤੀ ਮੰਡੀਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅਸਤੀਓ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਿਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਜਾਣਗੇ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੇਲ ਮਾਰਗ ਰੋਕਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੋਮਵੀਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਣਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ੋਮਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਆਈ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਫਲਸ਼ ਖਰੀਦਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਫਲਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਮੱਕੀ 600-900 ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਤਕ ਵਿਕ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 1850 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਤ੍ਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਆਈ ਅਗੇਤੀ ਬਾਸਮਤੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ 500-1000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਤਕ ਘੱਟ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵਿਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਰਡੀਨੈਸ਼ਨਾਂ ਦਾ

ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਸ ਕੀਤਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ 27 ਕੀਲੋਮੀਟਰ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਸਿੱਜਾਈ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਕਿ ਬਾਕੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚੋਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਪਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੋਨੇ ਦੀ ਫਲਸ਼ ਲਈ ਵੱਖ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜ਼ਹੁਰਤ ਕਾਰਨ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਮੀਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਜੀਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਕੌਂਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 138 ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 109 ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤ ਹੋਨਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੰਕਟ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਵਾਸੋਂ ਦਾ 37 ਕੀਲੋਮੀਟਰ ਵਿਚੋਂ 1,35,000 ਏਕੜ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ

1,05,000 ਏਕੜ ਦੀ ਹਰ ਸਾਲ ਬੋਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਕ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਦਲਿਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਤਾਕਤਵਰ ਲੋਕ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਕੇ ਖੁਦ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ

ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਈਕਰੋ ਫਾਈਨਾਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅੰਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਜਾਲ ਵੰਚ ਫਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕਰਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਬਾਹੁਦਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅੰਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਹੀਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬੰਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਦਾਰ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਾਂ ਬਦਲਵੀਆਂ ਫਲਸ਼ਾਂ ਉਗਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਫਲਸ਼ਾਂ ਬੀਜੀਆਂ ਵੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਵੀਆਂ ਫਲਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਭਾਅ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੰਕਟ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਵਾਸੋਂ ਦਾ 37 ਕੀਲੋਮੀਟਰ ਵਿਚੋਂ 1,35,000 ਏਕੜ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ

ਧਰਨੇ ਦੇ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਔਸਤ ਕੌਮੀ ਔਸਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਿਹਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ ਸਵਾਲ ਲੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਪੈਸਾ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਲੱਖਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਜਾਂ

ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਖਰਚ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ ਜਾਂ ਲੜਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣਾ ਨਹੀਂ ਸਹੀ ਆਪਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਬੈਂਧਿਕ ਪੱਧਰ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਉਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਬੈਂਧਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਖਲਾਅ ਦਾ ਅੰਦਰਾਂ ਲਗਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਚਿੰਨਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੈ।

ਕੋਵਿਡ-19 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਜਨਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਕਲਾਂ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਾਡੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਸੰਕਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਆਨਲਾਈਨ ਵਿਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਉਭਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2000-2015 ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇ ਵੱਡੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬੱਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਾਂਡਿਆਲਾ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਂਝਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 22 'ਤੇ)

ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਵੱਲ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮਨੁਸ਼ ਘਟਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਵਾਪਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੜ

ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ

ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ ਇਹ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥ

- ਡਾ. ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨਸੈਲੀ ਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਆਦਤਾਂ ਕਾਰਨ ਕੈਂਸਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਨੁਖਤਾ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਗਿਛਤ 'ਚ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਹਰ ਵਿਕਤ ਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੀ ਜਕਤ 'ਚ ਹੈ। ਕੈਂਸਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ, ਰੇਡੀਓਬੈਰੇਪੀ ਤੇ ਇਮਿਊਨੋਬੈਰੇਪੀ ਨੂੰ ਕਾਰਗਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਮਾਤ੍ਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਵਜ਼ਨ ਘਟਣਾ, ਦਸਤ, ਉਲਟੀਆਂ ਦਾ ਲੱਗਣਾ, ਪਾਚਨ ਵਿਗੜ ਜਾਣਾ, ਚਮੜੀ ਰੋਗ, ਕਮਜ਼ੂਰੀ, ਉਨੀਨਿਦਰਾ, ਸਿਰਦਰਦ, ਚੱਕਰ ਆਉਣੇ, ਗਰਮੀ ਦਾ ਵੱਧ ਜਾਣਾ, ਬਵਾਸੀਰ ਆਦਿ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਵਿਅਕਤੀ ਪੂਰੀ ਖੁਰਾਕ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਤੇ ਘਬਰਾ ਕੇ ਤਾਕਤ ਵਰਧਕ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਲੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਮਾਤ੍ਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਸੇਵਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਛਾਡੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ 'ਚ ਕਈ ਡਾਕਟਰ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਲਸੀਅਮ ਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਡੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਣਿਜ ਤੇ ਖੁਰਾਕੀ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਚਮੜੀ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਰਮ ਟਿਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਰਿਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਗਰ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਦਵਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਾਚਨ ਤੰਤਰ 'ਚ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਮਾਦਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੂਗਰ ਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ 'ਚ ਮਿਲ ਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਖੁਰਾਕੀ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਛਾਇਦਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨੈਚੂਰੋਪੈਥੀ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ 'ਚ ਕਈ ਕੁਦਰਤੀ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਯੋਜਨਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਐਲੈਂਧੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਚ ਵੀ ਕਈ

ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਹੁਣ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਓ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣੀ।

ਕੁਰਕਮਿਨ- ਇਸ ਨੂੰ ਹਲਦੀ ਮਸਾਲਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਰਕਮਿਨ ਹਲਦੀ 'ਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਯੋਗਿਕ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਕੈਂਸਰ ਵਿਰੋਧੀ

ਗਣਾਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ

ਹੈ ਪਰ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ

ਦੌਰਾਨ ਇਸਤੇਮਾਲ

ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ

ਡਰੱਗ ਦੀ

ਹਸਾਇਣਕ ਸੰਚਨਾ

'ਚ ਅੰਤੁਲਨ ਪੈਦਾ

ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ,

ਇਸ ਲਈ ਕੀਮੋ

ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦਾ

ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ

ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦਾ

ਮੱਡੀ ਦਾ ਤੇਲ-

ਸਰੀਰ ਦੀ ਜਲਣ ਤੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦਾ

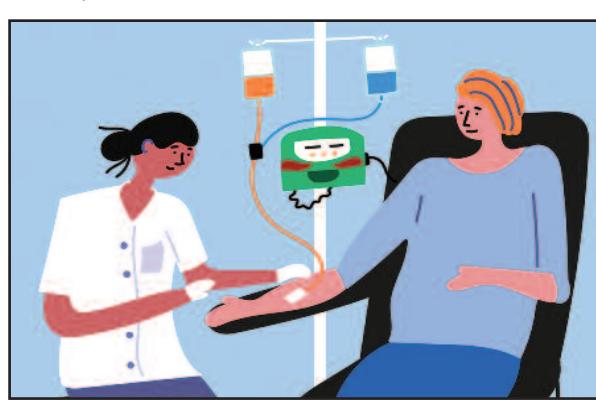
ਇਸਤੇਮਾਲ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ

ਕੈਂਸਰ ਸੈਲਾਂ 'ਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਦੇ

ਅਸਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਰਿਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਈਜ਼ੀਸੀਜ਼ੀ- ਇਹ ਗਰੀਨ-ਟੀ 'ਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਾਕਤਵਰ ਐਂਟੀਆਕਸੀਡੈਂਟ ਹੈ, ਜੋ ਐਂਟੀ ਕੈਂਸਰ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਮਲਟੀਪਲ ਮਾਇਲੋਮਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਸ਼ੀ ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਡਾਕਟਰ ਇਸ ਦੀ ਮਨਹਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਐਲੋਵੇਰਾ- ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਪੌਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਲਣ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲੱਤਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਐਂਟੀ ਕੈਂਸਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਬਜ਼ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਐਲੋਵੇਰਾ ਕਈ ਵਾਰ ਦਸਤ ਲੱਗਣ ਜਾਂ ਹੈਜ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਦੇ ਅਸਰ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੋ ਕਿਉਂ-10

ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਆਕਸੀਡੈਂਟ ਹੈ। ਇਹ ਫ੍ਰੀ ਰੈਡੀਕਲ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੈਲਾਂ ਵਿਚਲੇ ਐਨਰਜੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਦੇ ਇਲਾਜ 'ਚ ਦੱਖ-ਅੰਦਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਏਸਾਅਕ ਚਾਰ

ਇਹ ਜਤ੍ਤੀ-ਬੁਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਤ੍ਤਾਂ ਤੋਂ ਛੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਣੀ ਚਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦਰਦ ਨਿਵਾਰਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਗਰ, ਗੁਰਦੇ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅੰਤੜੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਨੂੰ

ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਓਮੇਗਾ-3 ਤੇ 6- ਇਹ ਅਮੀਨੋ ਐਸਿਡ ਸੈਲਾਂ 'ਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਸਪਲੀਏਟੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਚੁਹਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਖੋਜਾਂ 'ਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਅਸਿਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਸਰ ਕਰ ਕੇ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਲਸਣ ਦਾ ਸਤ : ਇਹ ਕੈਂਸਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਤੇ ਜਿਗਰ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਘੱਟ ਖੁੱਨ ਦੇ ਦੌਰੇ ਭਾਵ ਨਿਮਨ ਬਲਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਮੋ ਦੌਰਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਗਲ੍ਟਾਮਾਈਨ : ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਣਿੱਛਤ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

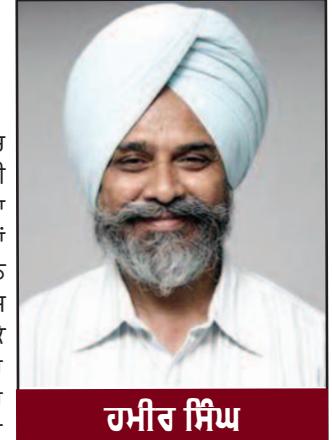
ਸੀਜ਼ਰ ਡਰੱਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਵਿਕਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਸ਼ਰੂਮ : ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਗੁਣ ਵਾਲੇ ਮਸ਼ਰੂਮ ਮੈਟਾਕੇ ਤੇ ਗੈਨੋਡਰਮਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਜਲਣ ਤੇ ਟਿਊਮਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੀਮੋ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਤੇ ਖੁੱਨ ਪਤਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸੋਇਆਬੀਨ : ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸੋਇਆਬੀਨ ਤੋਂ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪਨੀਰ ਟੋਫੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦਾ ਉਤਮ ਸਰੋਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ 'ਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਫਾਈਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੀ-17 ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਰੋਤ ਪੁੰਗਰੀ ਹੋਈ ਮੰਗ ਦੀ ਦਾਲ ਹੈ।

ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਕੀਮੋਬੈਰੇਪੀ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦ

ਪੰਜਾਬ ਸੀਕਟ: ਮਿਸ਼ਨ 22 ਵਿਚ ਰੁੱਝੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ

ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ

ਖੇਤੀ ਮੰਡੀਕਰਨ ਬਿਲਾਂ ਦੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕੇਵਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੰਡਰਫਾ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਦਾਤਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਬਰਸਰਤ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮੁੱਕਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮਿੱਟੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਅਤੇ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਸੇ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਡ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਲੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਓਟ ਕੇਂਦਰਾਂ ਅੰਗੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਗੋਲੀਆਂ ਲੈਣ ਲਈ ਦਿਨ ਭਰ ਖੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਜੀਅ ਲੱਗਣੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਚ ਵਿਦਿਆਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਆਈਲੈਟਸ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਵੱਸਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਿਹਾਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਰੁਝਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਏ ਦਿਨ ਜਖਮੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਮੌਕਿਆਂ ਲਈ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਅਮਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਘੱਟ ਦੁਖਾਈ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ

ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਦਾਹਿਕਿਆਂ ਬਾਅਦ 2014 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬੁਹੁਮਤ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਨੋਟਬੰਦੀ, 45 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੇਰੂਜ਼ਗਾਰੀ, ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਟਾਵਾਰ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਗਿਰਾਵਟ, ਜੀਐਸਟੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਨੀ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 2019 ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਮੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਬੁਹੁਮਤ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰ ਸਮੱਤ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਵਿਸੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੰਮ੍ਹ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਦੋ ਟੁਕੁਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਉਤੇ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਸੀ। ਨਾਗਰਿਕ ਸੋਧ ਬਿਲ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਵੱਡੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਬਲੱਗ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਵ ਜੇਹਾਦ, ਗਉ ਮਾਸ ਖਾਣ ਜਾਂ ਨਾ ਖਾਣ ਆਦਿ ਮੰਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਾਣਾਈ ਹਜ਼ੂਮੀ ਹਿੱਸਾ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਕਰਦ ਉਠਾਏ। ਅਦਾਲਤ ਰਾਹੀਂ ਪਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੌਰਾਨ ਹੀ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰਾਮ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਭੂਮੀ ਪੂਜਨ ਕਰਨਾ ਹਿੰਦੁਤਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਅਗਸਤ 2019 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਜੰਮ੍ਹ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਗਨ ਰੱਖ ਨੂੰ ਬੰਘੁਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਾਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਬੇਹੁੰਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਕੋਵਿਡ-19 ਦੌਰਾਨ ਹੀ 5 ਜੂਨ, 2020 ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸਾਨ ਉਪਜ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਣਜ (ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਸਹਲਤ) ਆਰਡੀਨੈਸ, 2020, ਕੀਮਤ ਭਰੋਸੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸਾਨ (ਸਸਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਸਮੱਝੌਤਾ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਰਡੀਨੈਸ, 2020 ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤੂਆਂ (ਸੋਧ) ਆਰਡੀਨੈਸ, 2020 ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਬਿਜਲੀ (ਸੋਧ) ਬਿਲ 2020, ਵਾਤਾਵਰਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਵਿਦਿਆਕ ਨੀਤੀ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕ

ਫੈਸਲੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਤਹਿਤ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬਾਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਖ਼ਿਲਵਾਡ ਕਰਨ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਂਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਹਥਿਆਰ, ਡਰਗਜ਼ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਰੋਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਖੁਰਾਕੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਂਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਸਮਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਝਾ ਅੱਜ ਵੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਖੇਤੀ ਵਿਚੋਂ ਬਿਨੈ ਕੱਦੂਂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕੇਵਲ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਕੱਲੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮਐਸਪੀ) ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਐਮਐਸਪੀ ਉਤੇ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੀ

ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਜੇ ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਖੇਤੀ ਕਰਵਾ ਲਵੇਗਾ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੋਤਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਮੌਦੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਿੰਨ ਬਿਲ ਪਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਕ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕੇਵਲ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਕੱਲੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮਐਸਪੀ) ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਐਮਐਸਪੀ ਉਤੇ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਹਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਫੈਡਰਲਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੀਐਸਟੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਭਾਸ ਤੱਕ ਖੇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹਨ। ਫਿਲਹਾਲ, ਅਕਾਲੀ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਤੇ ਆਪ ਇੱਕ ਦੱਸੇ ਨੂੰ ਗਾਲੀ ਗਲੋਚ ਅਤੇ ਇਲਜਾਮਤਾਸ਼ੀ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਣਾ। ਦਾਮਨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ। ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਜੁਟਾ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਕਿਸ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਹੈਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਜੇ ਵੀ ਐਨਡੀਏ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਘਰ-ਘਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਚਾਰ ਹਵਾਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਉਤੇ ਫੈਡਰਲਿਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਇਆਂ ਜੰਮ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਨਾਗਰਕਿ ਸੋਧ ਬਿਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕ ਸਵਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣੇ ਪੈਂਗੇ ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕਸੁਟ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਉਤੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ-ਪੱਖੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਜਾਂ ਭੁੱਖਮਰੀ ਕੋਈ ਮਾਨਨੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਜਦਕਿ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ? ਮਸਨੂੰਈ ਬੋਧਿਕਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗਕ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੁੰਗਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਉਥੇ ਟਿਕਣਾ ਮਸਕਿਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਵਿਚੋਂ ਕਰੋਤਾਂ ਲੋਕ ਕੱਢ ਕੇ ਕਿੱਥੇ ਲਿਜਾਣੇ ਹਨ? ਕਰੋਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਜੁਗਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੈ? ਜੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹੀ ਲਾਹੋਵੰਦਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਚਾਰ, ਆਤੁਰ, ਸੈਲਰਾਂ ਸਮੇ

ਖੀਜਾਬ ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੰਕਟ

(ਸਫ਼ਰ 19 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਿਅਤਾਂ ਵਿਚ 16,606 ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭਾਵ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ 2-3 ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਰੋਧਭਾਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਆਏ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਲਾਲਫੀਤਾਸਾਹੀ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਲਗਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਸ ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਹਾਂਹੋਰੇ ਦੋਰਾਨ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸਲਫਾਸ ਪੀ ਕੇ ਕੀਤੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਕਿੰਨੇ ਨਾਜ਼ੂਕ ਤੋਂ ਹੋਲਨਾਕ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਭ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਮਾਰਚ 2017 ਤਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ 73,771 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ 4,700 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਜਮੀਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ

ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਰਜ਼ਾ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਤੂਡੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਸੰਕਟ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜੀਐਸਟੀ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਪੁਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿਰ ਸਵਾ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਦਾ ਸੰਕਟ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਸ਼ੇ (ਡਰੋਂ ਉਵਰੋਡੇਜ਼) ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੈਰੋਇਨ (ਚਿੱਟੇ) ਦਾ ਫੜੇ ਜਾਣਾ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਿੜ੍ਹ੍ਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ, ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦਾ ਗੱਨਜੋੜ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਚੌਤਰਫਾ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ, ਮਜ਼ਹਾਂਹੋਰੇ ਦੋਰਾਨ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸਲਫਾਸ ਪੀ ਕੇ ਕੀਤੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਕਿੰਨੇ ਨਾਜ਼ੂਕ ਤੋਂ ਹੋਲਨਾਕ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਨਅਤ ਕਾਰਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ, ਵਿੱਦਿਆ, ਸਿਹਤ, ਖੇਡੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਡੱਥੇ ਚਿੱਤਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਉ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਕਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੁਰਗਾਮੀ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ 73ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਗਰਾਮ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਵੱਲ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਮਨੁਹੇ ਅਤੇ ਗਰਾਮ ਸਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਕਰਕੇ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਢੌਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀਆਂ ਗਰਾਮ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਭ ਹਿਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਂਚੀਵਾਲਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਤਸਕਰਾਂ ਦਾ ਗੱਨਜੋੜ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਚੌਤਰਫਾ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ, ਮਜ਼ਹਾਂਹੋਰੇ ਦੋਰਾਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਕਿੰਨੇ ਨਾਜ਼ੂਕ ਤੋਂ ਹੋਲਨਾਕ ਹਨ।

ਬੀਰਾਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣ ਦਿਆਂਗੇ ਐਟਮੀ ਹਵਿਆਰ-ਅਮਰੀਕਾ

ਬਾਸਿਗਟਨ- ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਬੀਰਾਨ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਹਵਿਆਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੀਰਾਨੀ ਅੰਧਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਟੀਚਾ ਬੀਰਾਨ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਹਵਿਆਰ ਸੌਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ, 'ਅਜ ਮੈਂ ਬੀਰਾਨ ਦੇ ਪਮ-ਛੂ, ਬੈਲਸਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਵਿਆਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਈ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਹੈ। ਮੈਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਬੀਰਾਨ ਨੂੰ ਕਰੇ ਵੀ ਪਮ-ਛੂ ਹਵਿਆਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਬੀਰਾਨ ਨੂੰ ਬੈਲਸਟਕਿ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਵਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਜ਼ਰੀਏ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਖੜਕਰੇ 'ਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ।' ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ, 'ਅਜ ਮੈਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬੀਰਾਨ ਤੇ ਕੇਮਾਂਤਰੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਸਕ ਤੇ ਤਹਿਰਾਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤ 'ਚ 'ਚਿੱਟੇ ਇਕਕਲਾਬ' ਦੀ ਦਾਸਤਾਕ

(ਸਫ਼ਰ 15 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਮੱਹਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਮੈਗਜ਼ੇਨ ਐਵਾਰਡ, 1965 ਵਿਚ ਪਦਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, 1966 ਵਿਚ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ, 1986 ਵਿਚ ਕਿਸ਼ੀ ਰਤਨ ਐਵਾਰਡ, 1989 ਵਿਚ ਵਰਲਡ ਫੂਡ ਪਰਸਕਾਰ, 1999 ਵਿਚ ਪਦਮ ਵਿਭਸਣ, 2001 ਵਿਚ 'ਇਕਨੋਮਿਕ ਟਾਈਮਜ਼' ਵੱਲ 'ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਐਕਸੀਲੈਂਸ' ਐਵਾਰਡ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਈ ਇਨਮਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਵਰਗੀਜ਼ ਕੁਰੀਅਨ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੀ ਤੇਲਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਖੋਤੀ ਤੌਤ ਸਮਾਰਟਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਲ 1979

ਵਿਚ ਵਰਗੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਡਰੀ ਅਲੈਕਸੇਂਡਰ ਕੋਸੀਜਿਨ ਨੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ 'ਚ ਡੇਅਰੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਿਆਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵੀ 1982 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਮਦਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਸਾਲ 1989 'ਚ ਚੀਨ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ 'ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਫਲੱਡ' ਵਰਗ ਆਪਣਾ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਡਰੀ ਪੀਵੀ ਨਰਸਿਮਾਨ ਰਾਓ ਨੇ ਵੀ ਵਰਗੀਜ਼ ਕੁਰੀਅਨ ਨੂੰ ਸੀਲੰਕਾ 'ਚ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਮਤੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸਿਆਸ ਬੈਨੋਗਲ ਨੇ ਤਦ 'ਅਮੁਲ' ਦੀ ਸਫਲਤਾ 'ਤੇ ਇਕ ਫਿਲਮ 'ਮੰਬਨ' ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ

ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਪਰ ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੋੜੀਦਾ ਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਰੀਅਨ ਨੇ ਆਪਣੇ 5 ਲੱਖ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਸਿਆਸ ਬੈਨੋਗਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ 1976 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਫਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਨੌ ਸੱਤੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਡਾ। ਵਰਗੀਜ਼ ਕੁਰੀਅਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਨੰਦ 'ਚ ਹੀ 90 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦੇਣਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਹ ਭਾਵੋਂ ਮਸੀਹੀ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਨਾਸਤਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਡਾ। ਵਰਗੀਜ਼ ਕੁਰੀਅਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ

ਕਦੇ ਭੁਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਨੰਦ ਵਿਖੇ ਡਾ। ਕੁਰੀਅਨ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ 1978 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। 'ਮਿਲਕਡੈਂਡ, ਪੰਜਾਬ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਉਚ ਸਾਲ 1973 'ਚ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਦੁੱਧ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ, ਖੁਰੀਦ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੈਸਿੰਗ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਮਿਲਕਡੈਂਡ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੰਮ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੀ

A conversation about keeping the family safe

“ I was talking with my mom last week about the importance of wearing face masks to protect others and ourselves from COVID-19. She reminded me that many Asian Americans learned to wear face masks after the SARS outbreak and see it as a life-saving measure that helps slow the spread.

“What’s much less known is how to prepare ourselves and our families for new disasters — earthquakes, wildfires, floods, even a new pandemic. Many in our communities are too scared to talk about this, fearing we’ll tempt fate or won’t be able to afford expensive measures.

Many feel we simply don’t have time to worry about what might happen in the future.

“But if there’s one thing we learned from COVID-19, it’s to expect the unpredictable. I shared with her five easy steps developed by Listos California, part of Governor Newsom’s Office of Emergency Preparedness. They’re free and easy to follow.”

- 1 Sign up for Cal Alerts on your cell phone — Listos California has a great app.
- 2 Make a list of emergency contacts and an evacuation plan.
- 3 Pack a bag of what you’ll need if you have to evacuate.
- 4 Create a stay box of supplies you’ll need if you have to stay at home.
- 5 Help your neighbors get ready.

“My mom was so relieved when I offered to help her do these steps. I told her they could save her life. I’m excited for us to work together on them.”

**Sign up for our disaster readiness
text message curriculum by texting
LISTOSCA to 72345.**

MISSION PEAK BROKERS, INC.

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing
of Commercial Real Estate.**

**GET TOP
DOLLAR\$**

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

**CALL
TODAY
(510) 490-9705**

hrsidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

